

güney

AYLIK SANAT DERGİSİ

A. VENTURA
İSMET KEMAL KARADAYI
MEHMET SALİHOĞLU
METİN ELOĞLU
SEYFETTİN BAŞCILLAR
MEHMET SEYDA
RUŞEN HAKKI
KENAN ERCAN
SIYAMI ÖZEL
CELÂL ÇUMRALI
CELÂL ARABACIOĞLU
ERTUĞRUL OĞUZ
YILDIZ AKINCI
FERİHA AKTAN
CEMİL EREN
ETEM OLGUNIL
M. SAMİ AŞAR
AYDIN YALKUT
ÖZKAN TÜMER
METİN PÜTMEK
FİKRET ÜRGÜP
NEDİM ORTA
NERMİN BAŞAGA
TALÂT SAİT HALMAN
GÜNAY TAYLAN
ÖMER SAKIP
ATILÂ ÖZER
ÜNER AYDINOĞLU
RIZA ZELYUT

Sorumuzun
Yanıtları :

HALİM UĞURLU
ERHAN TİĞLİ
HİKMET ALTINKAYNAK

Desen : Metin Eloğlu

güney güney güney güney güney güney

Kim söylemistir anımsamıyorum, "onaltı ile yirmi yaş arasındaki her genç şairdir" diye. Gerçekten duyguların en coşkunu, en delicesine olduğu bir çağ bu kişinin. Mısralar da aynı coşkunlukla akar dudaklarından. Hani hepimizin başından geçmiştir, sevdiğimiz bir kıza şiirle ilgilimiz bulunsun, bulunmasın birkaç mısra karalamaya çalışmışızdır. Hem akrostiş yapacağım diye nasıl da patlatmışızdır kafamızı.

Genç yaşlarda şiir yazmamış kimse yoktur, desem sanırım pek fazla abartmış sayılmam. Yazmıştır ama çekinir, duygularıyla alay edileceğinden korkar, yalnız sevdiği kimseye okumak ister şiirlerini. Kimbilir çoğumuzun tozlu defterlerinde ne coşkun mısralar kalmıştır. Evet, yalnızca coşkun mısralar... Ama şiir mi? Bir şey söylemek güç ve olanaksız. Olgunlaşmamış bir meyveyi nasıl ki yiyemiyorsak bu mısraların çoğu da tırmalar kulaklarımızı, bir anda içimizden boşanan işlenmemiş duygulardır bunlar. Düşünmek, duygularımızı alçı süzgecinden geçirmek yoktur bu yaşlarda; yalnızca coşmak vardır, anlatmak vardır, boşalmak vardır... Ötesi hiçbir "onaltı - yirmi yaş şairleri" için. Şiirlerini okuyun, pırlı pırlı mısralar bulursunuz. Oysa en büyük eksiklik şiirin bütünselliğidir. Bir başka deyişle, bağlantısız, kopuk kopuktur.

Şimdi kafamıza kocaman bir soru işareti çakılacak : O halde şair kimdir ?

Somut bir tanım yapmak istersek; şair, duyguların üstüne çıkarak şiir yazma tekniğini kavramış ve bu teknikle yazan kimsedir. Duygu ve düşünceler, etkilenmeler, belleğimize yerleşmiş imgeler yazacağımız şiirde itici bir güç olur, bir çıkış veya bir patlayış noktasıdır. Temel sorun bu noktadan yola çıkarak bir sözcüğü veya bir mısraı kendimize özgü deyiş ve tekniklerimizle işlemek. Bütün sanat burda!

*

Bu konuyu Moris Farhi ile yaptığım bir konuşmadan sonra düşünmüştüm. Şöyle diyor-du :

(Ben hiçkimşenin yirmibeşinden sonra güzel şiir yazabileceğine inanmıyorum. Bu yaştan sonra duygular bilenmiştir. Oysa şiir için yeni ve olgunlaşmamış duygular gereklidir. Şiir yazanlara tavsiyem, yirmibeş yaşına dek bol bol yazmaları, sonraki on yıl içinde bu şiirlerini düzeltip parlatmaları ve sonra yayınlamalarıdır. Sonradan bir başka edebiyat alanı seçmelerini ayrıca tavsiye ederim. Bu zamanda akıl ve algılama gücü tutkuların üstüne çıkaracaktır. Bu akıl ve algılama gücü ile iyi romanlar ortaya konulabilir, oysa iyi şiirler yazılmaz.)

İyi şiir - kötü şiir!.. Herseyden önce bir beğeni sorunu bu ve kişiye göre değişebilir. Farhi'nin belirtmek istediği şairin yirmibeşinden sonraki şiirlerinin duygudan arınmış olmalarıdır. Düşünüler ve imgeler daha somut olacak, daha değişik ve çarpıcı sözcükler arıyacak, kucası kendine özgü şiir tekniğiyle yazacaktır. Oysa Farhi şiir için "kusmuk gibi gelmelidir" diyordu.

Sözü gelmişken 'esin'e de değinmek gerek.

ŞİRDE DUYGU ve TEKNİK

*

A. Ventura

Ben inanmıyorum. Öncelikle sözünü ettiğimiz gibi olsa olsa "dürtü"ler olabilir. Yıllarca önce belleğimize sıkışmış bir sözcük, bir olay veya bir görüntü yazacağımız şiirin temasını veya bir imgesini oluşturabilir. Bir bunalımlı günde tinsel boşalma gereksinmesinden mısralar paldır küldür dökülebilir dudaklarımızdan. Kucası bir düşünceyi oturup mısra mısra sıralayabiliriz. Hele yazacağımız bir çağrışım şiiri olacaksa yükümüzü yarı yarıya azaltmış sayılırız. Ne de olsa bir teknik sorunu!

Attılâ İlhan'ın "Sokaktaki Adam" romanında Nuriye şöyle diyor!

(...bir ekserisyle işidir. Elbette. Herhangi bir adam senelerce uğraşsa mutlaka şiir yazar. Ya da!.. Neden? Bak ne diyorum size: ya da, şair senelerce şiir yazmasa bu kaabiliyetini kaybeder, mutlaka.)

Şiir de diğer sanatlar gibi bir gelişme, bir olgunlaşma devresi gereksinmektedir. Sürekli olarak yazmak, yırtmak, yeniden yazmak var-

BİZE GELEN KİTAPLAR :

SARKILAR KİTABI

H. HEINE - ÇEVİREN : BEHCET NECATIGİL
T. İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 15 TL.

TÜRKE DOĞRU

İSMAYIL HAKKI BALTACIOĞLU
T. İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 20 TL.

İŞ DÖNÜŞÜ

FETHİ SAVAŞCI
YEDİTEPE YAYINLARI, 7,5 TL.

ÇIKINIMDA ADADOLU

ARIF COŞKUN
YEDİTEPE YAYINLARI, 7,5 TL.

B O R A N

TAHAVİ AHTANOV —
ÇEVİREN : GÜNEŞ BOZKAYA
YAR YAYINLARI, 15 TL.

EKİN KOKAN ELLERİN

YUNUS YAŞAR
ŞİİRLER — KENDİ YAYINI 6 TL.
P. K. 103 MERSİN

İÇLİ UFUKLAR

ŞAMAS CEYLAN
ŞİİRLER — KENDİ YAYINI, 5 TL.
P.K. 50 ZONGULDAK

dir. İlk bilinçsiz mısralar kidedek bilinçlenmeğe, gizli esprileri içermeye başlar; kime ve nasıl sesleneceğini bilir; sözcüklerin, imge ve deyişlerin etkenlik derecesini, okuyucusunu nasıl kendisine bağlayacağını öğrenir. Kucası bir şiir teknisyeni olur çıkar.

Edgar Allan Poe'nun "Kuzgun" şiiri bu konuda en iyi örnektir. "The Philosophy of Composition" adlı denemesinde bu şiiri nasıl yazdığını anlatır. Şiirde esine, duygulara yer yoktur. Poe, bir matematikçi gibi oturur, şiirinin hangi uzunlukta olacağını, hangi temayı işleyeceğini, öyle ki hangi sözcükleri bile şiirinin neresinde kullanacağını hesaplar. Sonuç belli. "Kuzgun" şiiri matematiksel bir çözüm gibi karşınızdadır. Ne eleştirirler, ne de okuyucular bu sonucu kolay kolay evetleyemezler.

Nedense herkes bir giz arar sanatçıda. Okuduğu yapıtlarına dayanarak onu renkli düşler içinde veya bir başka dünyanın insanı olarak görür, görmek ister. Bu peşin bir koşulunmadır. Aslında sanatçı böyle bir dünyayı tasarlayıp okuyucusuna sunmaktadır, bir başka dünyanın insanı olması gerekmez. Diğer kişilerden ayrılığı daha çabuk etkilenebilmesidir sosyal devinimlerden, bunalımlardan, sevilirden... Sanatı da en büyük boşalım aracıdır.

*

Şiirin en güç bir edebiyat dalı olduğu gerçindir. Oysa ülkemizdeki şair enflasyonu da ortadadır. Son birkaç yılın dergilerini karıştırırsak, göreceğiz ki nice ünlü şair ya kendini yaneliyor, ya bazı kalıplardan taşamamış, ya da dışardan yürüttüğü şekil ve imgelelere sığınarak şiirini okumak ve anlamaktan öte bırakmış. Çoğu şiirlerde duygunun "d" sini bulamazsınız. (Oysa bunlar; alkışlayan "yağcılar" takımı az değil!)

Şiirde duyguya yer verilmemesinin, salt düşünceyle şiir yazılmasının karşısında olduğum anlaşılmaması, Yukarıda da sözünü ettiğimiz gibi şiir bir beğeni sorunudur. Ama herkes bir "Kuzgun" yazabiliyor mu, bütün sorun burda! Veya dünyayı varken niçin herkes düşüncelerini işlemek için şiiri seçiyor, bu da ayrı bir sorun. Gerçek olan şu ki, çağın gelişimi ile birlikte şiir üstündeki düşünüş ve anlayışlar da değişecektir. Sanat hiçbir zaman sosyal devinimlerin karşısında etkilenmeden kalmaz. Özdek sel değerlere önem verilen bir dünyada, sanat da somutlaşacaktır. Geçen yıldır galiba, bir gazete Amerika'da elektronik beyinler'n dedektif romanları yazdığından söz ediyordu. Binlerce romanın konusu verilerle beyinler bir sentezle yeni romanlar ortaya koyuyordu. (Roman yazılabildikten sonra şiir yazılmaz mı?)

Fazla kötümser olmayalım. İster "romantik" isterse "teknik" olsun, şiir yine şirdir. Her zaman yazılacaktır, okunacaktır, sevilcektir... Ne ki, okuduğumuz şiir üstündeki denemelerin çoğu etrafımıza düştün bir duvar örüyor. Şair ve okuyucu karşılıklı koşullanmış gibi, Poe bu perdeyi biraz olsun aralamaya kalkışınca herkesin bir düşbozumuna uğraması bu neden yünden değil miydi?

Bir büyü yavaş yavaş bozuluyor gibi.

TÜRKÜ OLAN KADIN

Nursen Karas

— Hikâyeler —

6 Lira

güney

AYLIK SANAT DERGİSİ

Sahibi ve sorumlu yönetmeni : Atif Özbilen

Yazışma ve posta havalesi : Atif Özbilen, P. K. 1353 İstanbul.
Baskı : Halk Matbaası, Tel.: 22 19 98. Ebuşsuut Cad. No. 15,
Sirkeci — İstanbul. Akbank Beşiktaş Şb. hesap No. 22787,
abone : yıllık 30 TL.

AÇIK YAZIŞMA :

Bn. Semiha Sarı,

1960 doğumlusunuz ve de şiirlerinizde — kimi kusurlara karşın — başarılsınız. Adresinizle birlikte başkalar denemelerinizi de bekleyeceğiz (A.O.)

OKUMAK KİTAPLAR ve ÇAĞIMIZ

"...Kısa dinlenme zamanlarından, eğlence ya da gezilere ayrılmış gün ve saatlerden de yararlanmak zorundayız, okuyup bilmeye yetişmek için..."

İsmet Kemal Karadayı

Her yıl Mart ayının sonunda "Kütüphaneler Haftası"nı yaşıyoruz. (Oysa yaşatmak istediğimiz bu "hafta"nın "sekizinci"sinde de gördük ki, hâlâ iyi kitap, iyi dergi seçimi yok de necek derecede az ve ileriden, yeniden, çağdaş olmaktan yana yönetim güçsüz, yöneticiler ise korkulu, çekingen..)

1939'dan sonra Milli Eğitim Bakanlığı'nın "İkinci Yayın Kurultayı", 1972'nin güz döneminde. (Bu "kurultay"ın beş yılda bir yapılmasında yarar umulur sanıyoruz..)

Ayrıca 1972 Yılı, UNESCO'nun (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu) kabul ederek tüm uygar ülkelere duyurduğu "Kitap Yılı" oldu. (Bu kurumun, üzerinde durulmaya değer bir de "kitap yasası" vardır. Kitabın insan yaşantısındaki önemini bu yasa, daha da açık ve yaygın bir biçimde ortaya koymaktadır. Örneğin, "herkes için kitap", "her şeyden üstün kitap" gibi özcü sözlerden yola çıkan yasa, "okumak herkesin hakkıdır - Md. 1" tümcesiyile başlayıp "kitapsız eğitim olmaz - Md. 2" kesin yargısını yinelemektedir. Orada, daha sonra, "yazarların yaratıcı çalışmalarını teşvik edecek ortamı yaratmak toplumun görevidir - Md. 3" uyarısını hep birlikte okuyor; "Kitap" dan, "kütüphane"den, "bilim ve sanat ocakları"ndan, "serbest kitap alış veriş"inden v.b. doğan ulusal ve uluslararası anlayışları değerlendiriyoruz. Yasa'nın 10 uncu maddesi ise şöyle bir insanı öneriyi taşıyor: "Kitaplar, uluslar arasında da anlayış ve barış için işbirliği davasına hizmet eder"..)

Ülkemizde bugüne dek, "kitap", "kütüphane", "okumak", "yazmak" ve "basın", "yayın" ile bunlara ilişkin, "düşünce özgürlüğünü" de içine alan yasal, Anayasal "haklar" konusunda çok çok emeği geçen çalışmalar olmuştur. Biz, "Kitap Yılı"nda ve sonrasında şu tür çalışmaların da yapılmasını ya da tamamlanmasını ilgililerden bekliyoruz :

1 — Köylere dek uzayan çağın uygun "ucuz kitap" satışı kampanyaları. (Türk Dil Kurumu, bu konuda bir ön girişim yapmıştır..)

2 — Radyolarda, televizyonlarda, eğitim merkezlerinde halk için sık ve yenilikçi "açık oturum"lar. (Radyo ve televizyon çalışmaları tam karşılayıcı olmamıştır..)

3 — Kitap yasaklamalarını kısıtlamayı da kapsayan "temel hak ve özgürlükler" ilkesi için de tam demokratik yasa ve basının yönetmeliği önerileri.

4 — Her ülkeden çağrılı uluslararası "sergi"ler.

5 — Değişik konularda, hiç olmazsa "eğitim, bilim ve kültür" alanlarında "ödüllü" kitap ve yazı yarışmaları.

6 — Özellikle de "kitap" basımı için kullanılacak kâğıt fiyatlarının, çevirmen, yazar ve yayıncı lehine yeniden ayarlanması. (Kâğıt fiyatlarındaki düşülmüş son indirim yeterli olmamıştır..)

7 — Yayınevlerinin, yeni ve kolay dağıtım "dizi"lerle yayınlarını çoğaltmaları, ülke yazarlarına önem ve yer vermeleri.

8 — Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve İlan Kurumu eliyle

de olsa Devlet'in kitap ve dergi yayımlarına maddi yardımı.

Okumak Ne ?

Okutmadığımız "suçsuz ve günahsız" şu "yüzde altmış - yetmiş"lerimizi demiyorum ama bence "okumuş insan", normal olarak yemeden, içmeden uyumadan nice durabiliyorsa okumadan durmaya da o denli katlanabilir. Bunu, alışkanlıktan öte, sürekli öğrenme, araştırma, bilinçleme gereksinmesi yapar. Bir de, tutuk, kişiliksiz, dar ve çelişik görüşlü, kulaktan dolmuş ya da bir noktada kalmış, alacakaranlıklı, sorumsuz, bencil, bilisiz yarıyaydın, geride yahut yüzeyde kalmış kişilerin çok oluşunun olumsuz, acı etkileri..

Kişilerin, bireysel yaşantılarında, kendilerine göre beğenmiş biçim ve dereceleri ayrı ayrıdır. Aynı kişiler, kendileri için iyi dilek ve amaçlarla okumak zorunluluğunu duyabilirler. Toplumsal yarar ve gereksinimler için çoğunluktan geçerek "tüm"ün okumaya hazırlanması, yönetilmesi, başlatılması ve bu gidişin sürdürülmesi ise vazgeçilmez bir durumdur. Böyle bir öz ve erek araştırması, doğal bir sonuç ki, İnsan'la başlamıştır ve İnsan içindir.

Bir "aklı önce"den deli, bir "yarı okumuş"dan ise okumamış kişi daha mı kolay ve az zarar vericidir, bilmiyorum. Bilinen husus şu ki, insan, okuduğunu, bildiğini kendisine "kültür" ve "eğitici kaynak" yapmıyorsa başkaları için yararlı da kılamaz. Gerçek anlamda okumuş yada okuyan kişilerden korkulmaz. Çünkü onlar ya "gerçek" olanı görmüşlerdir, ya da birgün o gerçekleri göreceklerdir. Onların bağnazlık tutkuları yoktur ve bilim'e, öğrenmeye her zaman açıktırlar. Onlar, geniş ve çok yanlı görüş açıları içindedirler. Başlarının, yüreklerinin içinde "hoşgörü" özverisini taşırlar..

Kaldı ki, okunan hiçbir şey bence "kötü", yahut "sıfır"lık *Sonu 16. Sayfada*

Barış ve Kavga

Seviyor muyum, kuşla kurtla barışığım artık
Okşayışım bir kavgayı andırırsa, da,
Elime geçen her çiçeği koklar operim
Gösterişsiz bir menekşe olsa da

Kadın göğsü benim, en barışçıl savaş yerim
Orda dişe - diş kana - kan olurum canla
Ve goncadan başlayarak o çifte güllerim
Bakarsın en kızlından açmış karda

Pembe kırmızı mor... artık bir bahardır gelen
Ve yüzlerde barış güneşidir yükselen
Bizi allak - bullak eden fırtınadan sonra

Kimi zaman beklenmedik bir rüzgârdır eser
Başlar kendinle amansız bir hesaplaşma
Kapısı açılır sanki ışıktan bir köşkün
Ve bir adam yıkık dökük içeriye girer
İki düşman arasında bir yaklaşma

Bu ben miyim? Bu yürüyen gölge ben mi?
Küçüle küçüle giden, ay ışığında
Kimbilir belki ben, belki benden öte biri
Pişmanlığın kol gezdiği o yolculukta
Ola ki, yalnızsın biridir o barış seven
Kendikendisiyle ama kavgası bitmeyen

Ey ağaçkakağın ağacı denediği kadar
Bile deneyip tanımadığı bir gemiyle
Sevi denizine açılan pupayelken
Ve en güzel ve en çetin yolculuktan gelen
Nesin sen ki, gözleri hep dolu - dizgin bahar
Varlar içinde bir yoksun, yoklar içinde var!

Mehmet SALİHOĞLU

Sağduyum olmasa çıldıracaktım. Yazdayız mazdayız derken körkuyu bir şubatçık yaslanıverdi. Işıl ışılığın göbeğinde dağbaşı geceyarısı. Eti ekmeğe böldüm: Açlık. Niye? diyemeden, hey gidi zıbnlar, hırkalar içi, bir üşüyüverdim ki sensiz. Dondum sanki. Oysa or talık tã ışırken içivermiştim. Neyse neyi. Usanmışım daha ilk yudumda; ille de bambaşka bir tad; kimselerin tadamadığı, belki bulanıkça, pencerelerden görülmez sapa göğü andıran, kokusuz çiçeklerce yapmacıklı yavan, ayaza çekmiş gecelerin kupkuru asma dallarına konan binbir sığırıkça, aşağıdaki bakkala güneşirı gelen bil memne kutularının bence renksiz, horozlu sesiyle, baykuşlaşmış bir yoz horozum geç ve solgun ibiği de olabilir... 30 yıldır kar yağmamış Adana'ya; ama, o salı yağdı. Tutmadı, arşınlanamadı; sapa ve alışılmamış. Anamın Çakaldığı'naki mezarına tipi bir inip bin kalkıyordu. Ha, günün zorluğu salt adından ötürü. Üşene üşene kalkıp baktım bir tozlu "ansiklopedi"ye. Salı? Yok. E, çarşamba? Şöyleymiş: Cihar üç şembe; yâni -acemce dördüncü gün. İsgüzar mı ararsın; biri de tutup SITAMBUL deyivermiş şu canım İstanbul'a. Niye? Arüz veznine uyası ge rekliymiş da! Uydu ve de o ozanın başı göğe erdi; nerde, niye öldüğü bilinmese de.. Esmerimsi bir konuktu gelen dün. Ben yaşlarda. Bir türkü vardı pilâkta gibime geliyor. Ruhi Su'ya hep merhaba! Acunsal, ülkesel sorunlara saldırıverince iş değişti. Fransal'ar da okumuş, amennâ. Azbuçuk yeğen sayılırız, eh, ona da amennâ. İçli kazınıyormuş; yufka çorbamız, pırasamız, tahin pekmezimiz var. Azıcık bayat eriştemiz de. Ama kıymalı. Sofra bitimi yan odaya geçtik; ortasekerli bi kahve içimi şurdan - burdan söyleyecek, ya tıp zıbaracağız. Ne yatması? İkten Rousseau'nun, Montaigne'nin dahna biniverdi, ardından da Camus - Sartre çatışmasının yargıçlığı! André Gide? Küfretti. Sol ayağındaki çorap, sağındakiyle aynı renkte de, nakışlanmaları, dokuları ayrı. Anusamak değil mi bu hiçyoktan; tã yıllar önceye dönüyorum: İlk Acun Savaşı'nda babam askerken, çarışını közde pişirip kemirişini. Bingöl'den

Elazığ'a bir kamyonda giderken - o keçi dolu iri sandıkta adamboyu kara saplanışımızı; üstelik yanbaşımızda sancılı bir de bacı.. Geç. Gayrı topraklaşmış bir dostum anlattıydı da kakkahadan kırılmıştık: "Beethoven'ın 5. Senfoni'sini dinlediniz; şimdi zurnacı Em'n'

den "peşrev"ler dinliyeceksiniz." Nur içinde yatın iki "müzisyen" de ya; alamacamız cıbilliyetsiz bir duvarın güngörmezliğinde yüzükoyun yatıyordu. Yoksulca bir yatış; yatışlardaki yoksulluğu çoğu muz bilmeyiz ya. Seni beklerken - sen kim? - içimin sızla-

masını da canım çekmiyor. Salt bencillikimden. Yine gözattım o duvardıbin; tıraş olmamış, ortaboylu, cekedi boz, pantolonu buruşuk, pabuçları lastikçeden. Ola ki canı o tür dinlenmeyi çekmiştir gibisine bir duyu var içimde. Sen gelivereceksin ya. Giderek; sarhoş mudur nedir.. dediğim de oldu mu ki? Dedim se çok ayıp. Söze başlarken: "Bir ışıltıda içivermiştim" gibisine boşboğazlık etmişim ya. Neyse. Yahu, gelen - geçen bakıyor, hiçbirini durtmüyor; şaşmamak, hayıflanmamak el de değil. Diyeceksin ki, a gözüüm, sen niye fırlayıp da ilgilennmiyorsun? niye yoklamıyorsun nabzını? Ölüyse ölü. Diriyse, baygıncaysa niye ayaklandırmıyorsun? Cumbadan şöyle bir kaçamak gözetip de gelip geçenlerin umursamazlığını kınamak da n'ola? Evet, dosdoğrusu bu. Ama, seni bekliyorum ya.. Ya gelmeyiverirsen! Hanı, şu karşı ve şaşkın saatin çıncın'lamaz dönemecinden eteklerin uça uça - karanfil de mi aldın? - ya gelmeyiverirsen... Kahve taşı, köreltili yumruk kadar elektrik ocağını. Hanı nerdeyse şu yıprak perdeler de indi incek. Kurtyeniği masa çöküverecek apansız. Konso-lumsu o şeyin üstündeki lekeli ayna bine bölünecek. Birileri ille de kıracak kitlenemez ka-pını. İki iskemleden birini alıp gidiverecekler ve de şu yırtık - pırtık kilimi dürerektez. Ki racısıyum üç aydır. Hürriyet hanım ne der buna? Hoş görmüş geçirmiş bir hatuncağız ya.. Bana bıraksalar, mertçe kırarım dört bascağını da somyanın, "bitlişçe" bir yeryatağı kılıveririm. Kaşla göz arası kırarım o tozlu camcağızı da. Sabaha değin dolanırım delik - deşik terliklerimi sürüyerekten. Özellikle musluğu açık bırakırım, şır - şır ediversin. E, ne der Hürriyet hanım? Der ki.. yoo, onun adına konuşmayayım. Kapıcığım hâlâ tıkılanmıyor ve insanoğluluk bu ya, cumbaya gidip yeniden gözattım: Yüzü koyun. Üstüne daha bir serin güneş vurmuş. Yanbaşından geçenler mi? ohooo. İki nedenden ötürü kopamıyorum cumbadan: Öncelikle senin yelpazelenişin akçıl köşebaşında, öbürü de O. Uydurmaca gazso basının fitilini iteledim azıcık; üşüdüğümden değil valla, bu poyrazlı odada ısı ne arası.. Ne güneşi; ayışığı bile vurmuyor. Ama, olur a - oncağızım sırtına böğrüne düşüverir şu çağansız güneş! Ve Hürriyet hanımın o yırtmaçlı sesi; anladım ki ortalığı silke silke sen geldin; uç sokaktan, denize baka baka ve saatına hiç bakmadan.. Üşümüşsündür, örtün. Niye gülüyorsun? Ha, bidaha bakayım şuna. Yok.

Halk

*O baylara göre okur ve aydın:
Çok yoksul bir ırmak yatağı halk,
Biraz kalmı kafalı, biraz sevinli,
Boy tarlası para babalarının,
Aynak gerek onu, uyarmak gerek
Zorla öğretip güzeli, iyiyi.
Aydın baylar yıldızların altında
İçki içer, duygulanmayı bilir,
Halk dediğin çarşı pazar yerinde
Sessiz, yorgun görünen şapkalı kişilerdir.*

*Para babalarınca üretilendir halk,
Altmış ton pamuktur, seksen ton buğday.
Ucuz gündelikli yüz bin işçidir.
Ormanları kesen odur, yolları kirleten o.
Çabuk üreyen ve çok şey isteyen,
— Okul isteyen, su isteyen, yol isteyen. —
Hekimlere yük olan sayrı evlerinde
Ve kızdıran polisleri yosalarda ağır.
Söylevlere giren, alkışlayan, oy kullanan gene de,
Kalkınması düşünülen yıllardır.
— Okutulması düşünülen, adamı olması düşünülen. —*

*Kaplumbağa yürür,
Akar su.
Karanlık sözlerde bir Ortacağ tutucusu.
Sonsuzluk için acı çekeceksin der,
Ve çok az güleceksin.
Aldanmak olmaz dünyaya,
Payın ne ise verilecektir,
Emektir, terdir payın, verilecektir.
Bize ne bakıyorsun, bize bakma,
Biz aydınlandık yukarı çıktık,
Pamukların da üstündeyiz, tütünlüğün de.
Ağyonların, ayçiçeklerinin üstünde.
Bilginiz göreneğimizin var bizim,
Malımız, mülkümüz, paramız var.
Kendimizi böyle bayındır kıldık,
Ama asla unutmadık seni de,
Payın ne ise odur, verilecektir.
Baylık ve kurtuluş yoksulluktur.
İsâ efendimiz de böyle buyurmuş.
Evet, ne ektiysen onu dereceksin,
Ve işte bunlardan dolayı
Oyunu bize vereceksin.*

*Kaplumbağa yürür,
Akar su.
Oysa halk ne o
Ne bu,
Sessiz güneş tarlası,
Gür yaratış sevinci.
İnandık ona
Doğaya ve göğe inandığımız gibi,*

Seyfettin BAŞCILLAR

hırtoğlan masalları

**KAHRAMANIMIZIN
DEDESİ — HAMİNNESİ
BABASI — ANNESİ
Ve
BÜTÜN SÜLALESİ**

— 2 —

Mehmet Seyda

Halası : Miss Maude son kerte çirkin bir kızı. Ailenin soydan gelme çekiciliğini ve güzelliğini kendinde barındırmazdı. Onu kimse istemiyor, bu yüzden canı çok istese de evlenemiyordu. Maude yirmi beşi buldu, otuzuna merdiven dayadı. Bir satış mağazasında çalışıyordu. Müşteriler onu gördüklerinde umacı görmüşe dönerlerdi. Aslında zararsız, sessiz, çok içine kapalı bir kızı Maude. Üstelik, olağanüstü tatlı bir sesi vardı. Bütün açıklarını sesiyle kapatırdı. Patronu da sesi hatırına işine son vermiyordu.

Bölüm sefi kendisiyle evlenmeğe istekli çıktığı zaman, yalnız mağazadakiler değil, buna Maude'un kendisi de şaşı. Böyle bir şeyi hiç beklemiyordu.

Mister Carruthers, bir akşam, kasayı kapatırken, onun önünde eğildi :

"Miss Maude, ben sizin sesinize hayranım," dedi. "Ve size evlenme teklif ediyorum."

"Ama ben..." dedi kaldı Maude.

Yanakları kıpkırmızı kesildi.

Adamın ötedenberi bazı çarpık eğilimleri olduğu söylenirdi. İlk esiyse sevisirken, ona şarkılar söyletirmiş, Opera arılarını daha çok beğenirmiş. Kadın, konu komşuya :

"Eva, Madame Butterfly operasıyla, Paulina de Tosca'yla doğdu..." diye yakınmış. "Bende de öyle ahım çahım ses yok, Allah kahretsin dayanamayacağım, çıldıracağım."

Sonunda, biri iki, biri üç yaşındaki iki küçük kızı bırakmış, otobüse atlayarak çekmiş gitmiş.

Maude biri ikiletmedi. Mister Carruthers'le gerdeğe girdi. Adamın 218 sokaktaki, alt kattaki apartman dairesine yerleşti. İşini bıraktı. Kocasının kazancı, geliri geçimelerine yeterliydi. Komşular bir kaç gece üstüste, kuyruklarına basılmış kedilerin çıkarabileceği bir sestense, opera arıyaları dinlediler. İş anladılar. Gülümsediler. Karıya gelip de :

"Susturun kedileri, ya...yoruz..." demediler.

Giderek, Carruthers'lerde sesler kesildi. Bunun yerini, gündüzleri, küçüklerin ağlasma sesleri aldı. Ama o da çok sürmüyor, birden başlayıp birden kesiliyordu. Babaları geç saatlerde dönünce, Maude yemeklerini daha önce yedirmiş olur, "Uykuları geldi..." diyerek, onları hemen yataklarına götürür yatırırdı.

Küçük Eva ile Paulina'nın apansız ölümleri bir türlü anlaşılamadı. Gündüzleri ağlaşırlar-

dı biraz, ama her çocuk ağlar. Sonra susarlardı, geçirdi ağlasmaları, Maude onları susturmasını bilirdi.

Küçük tabutlar toprağa yanyana indirildi. Eğer yan dairede oturan kaloriferinin karısının boşboğazlığı olmasaymış hiçbir şey öğrenilemeyecekti. Kadın birkaç gün sonra, en yakın karakola başvuruyor. Vurup diyor ki :

"Onları niçin hemen gömdünüz? Gömülmelerine izin verdiniz? Ben, Pauline'in ağlamaları sırasında, "Annecim, benimki de kardeşiminki kadar ufak olsun..." diye yalvardığımı duyurdum. Bayan Maude : "Nerden bulayım? der terslerdi onu. Çocukları bir kere muayeneden geçirirtseydiniz de ondan sonra gömdürseydiniz olmaz mıydı?"

Kadın gidince, Başçavuş düşünceye daltıyor. Ensesini kaşıyor :

"Yahu, doğru..." diye söyleniyor. "Çocukların ikisinin birden ölmesi garip vallahi."

Sivil bir polis mağazaya gidip Bay Carruthers'le görüşüyor. Mezarlar açılıyor. Eva ile Pauline'e otopsi yapılıyor. Akeğerler, solunum boruları, kalpler, dalaklar ve mideler tertemiz. "Bir de beyne bakalım!"

Bakıyorlar. Burunlardan sokulmuş küçük solucanlar içerde, kibir kuvir. Herkesin gözü faltaşı gibi açılıyor.

"Yahu, bu kimin aklına gelir?"

Mister Carruthers'in başı göğsüne düşüyor. Anımsıyor, kekeleyor :

"Ancak Maude gibi bir kadının aklına gelir." "Size, çocukların burunlarına solucanları sokan o mudur?"

"Odur. Bir pazar günü dere kıyısına gitmiş-tik. Ben balık tutacaktım. Maude, yem olması için küçük solucanlar arastırırdı. Hepsini bir kavanoza doldurdu. Birkaç balık ancak tutabildim. Kavanozu eve götürmüş olmalı."

Kavanoz bütün araştırmalara karşın bulunamadı. Maude, çocuklar öldükten sonra onu kırmış, çöp tenekesine atmıştı herhalde. Suçu kabule yanaşmıyordu. Sıkıştırıldı. O zaman her şeyi açıkladı. İlk tutuk tutuk anlatıyordu, giderek coştı.

Ölüm kararı veren mahkemede :

"Niçin benim de çocuğum olmasın?" demişti. "Şu değer bilmez herife ne güzel şarkılar söyledim. Ama bir süre sonra istemedi. Ben o kadar çirkin kadın mıyım?"

Sürecek

REÇETESİ :

*Kırk gün kırk gece düğün
Bizimkisi kördüğüm
Mutlu son ve bitli çşk
Az bulunur cinayet
Kahpe felek ve ölüm.*

E Z G I

*Bir gazel gibi taşdıkaçta ellerimi
Yavanlaşır göz göğü
Su yalar cepkenimi,*

*Düser birdenbire ötelere
Kar. Yolları tıkaşa da
Binlerce aç serçe,*

★

F İ Ş K I

*Tepeleme ışığı dolu at arabaları
Tarlalara. Daha erken
Ki yüzlerinden akan uyku
Bir çıvgın gibi dökerken
Alacayı
Çiğ biter sakalları.*

*Ve aceleci bir günün ilk ışınları
Düşerken koşumlarına atın
Silkinip atarlar yılmı
Ve tüter bir yanardağ gibi
Tarlalarda fıski.*

★

UCU SENDEDIR

*Usum durdu
Ve ıladı bardakta su.*

*Bu böcek
Daha ne kadar kemirecek
Sürgündeki ağacı
Ki bir hışım gibi girer araya
Günlerin mor sayfası.*

*Kapı duvar
Pencere demir*

Yenir yutulur / değilse de çiğnenir

*Su yatağını
Pas demiri
Zaman çağı
Eskitir*

*Yenilemeye güzel nenleri
Ucu sendedir.*

RUŞEN HAKKI

K U Ş U L U

*Çocukça bir yürek titremesidir inen gözlerimize
ve her sokak başında varlığı aldığımızın*

*uzunur kuşkusuz çağlara bildik ölümler gibi
yalan duygularda öfkesidir beklenen yarın*

*dönüşür saçlarımız rengine o yorgun kumsalın
utangaç bir kadındır sevgi derin uykularda*

*hep sonraları duydu toprakta yağmur kokusunu
oldukça tedirgin bir yerimizde susan yangın,*

Kenan ERCAN

İ Ş O L S U N D I Y E

*o senin saçların vardı ya ama nasıl saçların
o senin ellerin avuçlarındaki güvercin miydi eskiden
sonra sevimiz vardı değil mi ne gülünç bir şey
bir mâbur şarkı bile hatırlatmaz artık beni senin
bütün saz semâleri keman taksimleri vesaire
doğrusu ben de pek anımsıyorum ya
nedense aklıma düştün bu akşam
radyoda angustia çalıyordu
oturup bu şiiri yazdım
iş olsun diye*

Siyami ÖZEL

Eleştiri :

Gökağrı'nın Sevinci

Celâl Çumralı

- 2 -

BİÇİM ÖZELLİKLERİ :

Gökağrı'da BİÇİM'in güzelliğini, sağlamlığını, bozulamazlığını yaratan öğeler kısaca üç bölümde toplanabilir :

- I — Dil'in arı, duru, katıksız Türkçe oluşu.
- II — İmgelerin zenginliği, benzemezliği, tap-tazeliliği.
- III — Soyut düşüncelerin somut sözcüklerle, benzetilerle sunulması.

Gökağrı'daki bütün şiirler bu üç öğenin en gerçek örnekleriyle doludur :

DİL SUSAR MI

Uçar mı kuş delinir mi gökyüzü
Ses varır mı deli esen dilden öte
El varır mı bir yerlere bir yerlere
Dil susar mı şu bende ki dilden öte

Anadolu'muzun iki gerçek ozanı yüzyıllar sonra yanık yürekleriyle kucaklaşıyorlar :

Yunus EMRE'nin Ben de bir ben var bende benden içeru'sundaki Ben, UGURLU'da Dil olarak yeni bir tazeliğe, diriliğe dönüşüyor :

Dil susar mı şu bende ki dilden öte

Gerçek ozan susamaz hiç bir zaman, hele dili böylesine güçlü olursa :

Betiğe adını veren GÖKAĞRI

Düştü elimden gül
Ve uyuklayan düşünce zamanın uçlarında
Uzandı gözlerimden bir ıssız yavaşlığa
Kavuran yalnızlığı ruhun buzullarında
Ve çöktü ortalığa maddenin yorgunluğu

Yarattım cehennemini sözlere tutsaklığın
Bir tutam aklımın tanrısal sonsuz defneler
savaşında

Uyguladım esyayı zamanı bir büyük bestecinin
Ve hiçliğinin ateşlere bastığım evrenimde
Gördüm ki ürpertili bir akşam karanlığı
Ve devinen yer kabuğu

Bu şiirdeki imgeler ve somut deyişler :

- a) Zamanın uçlarında.
 - b) İssiz yavaşlık.
 - c) Ruhun buzulları.
 - d) Maddenin yorgunluğu.
 - e) Hiçliği ateşlere basmak... VB.
- Öbür şiirlerden örnekler :

Bal Bıçağı'ndan :

Oysa çeker duvarımı üç geceli sabahlara
Hep ayışığında geçen sarsak ve kör kuyumcu
Ses delinir gölge donar dağ yiter

....

Ey susuz temmuzların iri güller demeti

— Eriş ey gün'den :

Ey zaman ey iri ve yuvarlak bir efsane olan zaman

— Merhaba'dan :

Sessizliğin mermeri kalbında merhaba

— Her şey bilinmez bir elin deneyi midir'den :

Zaman bir kuş olur yuvarlanır gider

— Bir gece büyüdükçe kendiliğinden'den :

Uçar elimizden düşüncelerimiz

— Uçan düşüncelerim'den :

Nasıl durdurduk bir zaman parçasında
Ey benim uçan düşüncelerim

Bu son iki şiirdeki benzerlik apaçık. Bir güzel buluşun yinelenmesi giderek kalıplaşma sakıncasını doğurabilir. Biz Biçim'le ilgili görüşümüzün güzel örneklerini sürdürelim :

— Kalın Su Rengi'nden :

Mutlu ve kristal sabahlar olmadığı halde

Rüzgâr güllü başımızda

Sözün ışıklı gölgesidir durup yol gösteren

A Ç L I K

Yağmur yağıyor Çukurovaya
Tarlalarda öbek öbek göller
Tarlalar suya aç.

Toprağa düşmüş
Düşmüş de çatlamıyor tohum
Tohumlar döllenmeye aç.

Dizi dizi tutsak olmuşuz mutsuzluğa
Karabiber kokuyor portakal çiçekleri
Çiçekler kokmaya aç.

Sararmaya kalmadan dolu vurdu başakları
Ağlamak belki iyi gelecek
Gözlerim gözyaşına aç.

B A H A R

Yeşiller dizboyu oldu Çukurovada
Başaklar kınlarından sıyrılıyor, dinle.

Mutlu pamuk çekirdeği
İlk toprağın koynunda.

Her yanda, her şeyde
Yaşama sevinci.

Beni bıraktığına kimse inanmıyor
Al gelincik dansediyor hendek boyunda.
Tarla kuşları mutluluk şarkısı söylüyor,
dinle.

Celâl ARABACIOĞLU

aldatılı özgürlük

kavradı dizgini bir sarı kavram
bir yeb etti deyince öte
geniş suratında deri çıldırdı
ne azgın ne kaçan
ne de durum çıkıklı

basınca öğrendi iyeli sudan
tuzlu hapsirmanın en özlü yönü
kağnalsı sallantı karnında kabuk
ne veri ne kanıt
ne de deri bir çocuk

toptandı tohumlar tarladan bir bir
bir kayış emirliş tokluk inanca
yalata yalata bağışlığını
nede ne kaldı ki

ertuğrul oğuz

— Sokaklar en duyarlısı dolansaların'dan :

Sarı bir mermerdir; uykusu sokakların

— Gece gündüz'den :

Ve bir daha düğümledi üstüme kara saçları
gecenin

Öte'den :

Gri bir yıldızın sesidir ölüm

— Bir Ülke Kurucusu'ndan :

Bir mermilik kuştur uçan bu yalnızlık

Örnekleri şu güzel dizelerle bitiriyorum :

Ve zaman göğsünde güneş yeni açmış
Bir gül tazeliğiyle
İnsanları bir daha anlamlı söyletecek

— Haydi Usta'dan :

Uzansın ellerimiz geleceğin ışıklı ellerine

Böylesine güçlü ozanlarımız / şairlerimiz
varoldukça geleceğin ışıklı ellerine uzanacak
gimiz için mutluyuz.

S O N U Ç :

I — Orhan Veli akımının başarılı örnekleri
arasına girmesi gereken Kâzımlardan bir Kâ-
zım'ın Gökağrı'nın insanları arasına nasıl ve
niçin girdiğini anlayamadım.

II — Savaşlardan boşaltılmış Şehir'in Ses'i
ile Yahya Kemal'in Söyler redifli gazelindeki
SES uyumunu biz "Biz de öz türkçe'de şiiri
böyle söyleriz" anlamına alıyor ve bu şiiri ba-
şarılı bir Tanzir sayıyoruz.

III — Gökağrı'nın içindeki : DIVAN şi-
irinin Kaside ve Gazel türünü andıran biçim-
sel yeniliğin; dün ile bugün arasında geçerli
bir köprü kurulabileceğini göstermesine, is-
patlanmasına karşın bu atılımı, kendisinden
sonra deneyen bazı ozanların başta anılmasını
anlamak güçtür.

IV — Gökağrı : Şiirde Öz/Biçim Bütünlüğü'nün
üstün örneklerinden biri olarak anılacak
ve Türk Şiirinin güçlü yapıtları arasında yer
alacaktır.

V — Uzun soluklu bir ozan olan Halim Ugur-
lu'nun çok yakın bir gelecekte daha güçlü şir-
piller yaratacağına inanıyoruz.

'muhterem'ler

Yıldız Akıncı

Oldukça yadırgatıcı bir başlık! Ama hayır, sevgili okurum; bu satırlarda, ne o çok saygın kişilerin olağanüstü saygıdeğer yaşamalarından, o kendilerine özgü "insani!" özellikleri ve davranış biçimlerinden söz edecek, ne de bir çeşit duygusal rahatlıkla hayalin renkli ufuklarında gezineceğim. Arada bahardan ve çiçeklerden "dem vurursam", en katı gerçeklerin yutulabilir olmasında da mevsimi ve getirdiklerini kullanıyorum demektir. Üstelik en az benim kadar bilirsin ki, bizde ve bütün gerimemiş toplumlarda, muhterem'ler genellikle kitlenin belli katını oluşturan bir gruptur. Öz dilime daha yaraşan deyimlerle saygın kişiler yalnız orda, onların arasındadır! Ama bu Muhterem, başka bir Muhterem şimdi. Size aktarmak istediğim gerçeğini de, bu dilden anlayan - anlamayan herkes, bir daha dinleyip düşünsün diledim.

Biliyorum susmak, biraz da güçsüzlüğü yeğlemek... Oysa şimdi her zamandan çok ayakta durmamız gerek. Bütün olanaksızlıklara göğüs gerip, yaşamak her şeye karşın! Dal uçlarında yeşeren filiz insan oğlu nasıl görmez? Nasıl, en yoğun karanlıklardan yaşama sevinci doğmaz?... Dere boylarında salkımsöğütler vardır ki, esen rüzgâra verirler kendilerini. Esen rüzgâra göre yön verir gibidirler dallarına. Bu aslında yön vermek değil, değiştirilemeyecek ve de ister istemez uyulacak doğasal bir buyruğu yerine getirmektir; gövdenin kendi gücü dışında!... Doğanın yasası bu. Bir de insanın, giderek toplumların koyduğu yasalar var. İstenildiği gibi düzenlenip değişebilen ve durmada gelişebilecek!... Duralım biraz...

Şimdi EGE'nin, dört yanını saran boy atmış ekim tarlaları geldi aklıma. Sonra al kırmızı gelinciklerin, hafif bir esintiyle başaklara dolanıp nazlı nazlı salınması. Çocuklarla kirlere gidiyoruz yine. Kucak do-

lusu papatyalar topluyor, uçurtma uçuruyoruz. Küçük yüreklerinde, çığ gibi büyüyen coşkuları görür gibiyim. Muhterem'in iri kara, çocuksu gözleri içimde. Hüzünlerimin birer birer uçup gittiğini duyuyorum. Ellerim bana tatlı bir ullalıkla uzanan başında sevgiyle dolaşıyor. Güneş daha sıcağı geliyor şimdi. Kucağında pembe - beyaz mineleli, "bunları senin için topladım abla", diyor ve çocuksu gözleri gözleri me uzanıyor. Gülüyorum. Annesini anmıyorum. Kendisini bir çocukla bırakıp giden, bir daha evine dönmeyen kocasının üzerine, başkasıyla yaşayan ve daha sonra evlene, annesini. Yani kocası da çocuğu istemeyince zorunlu olarak yuvaya getirmişti. İlk kızdım ona. "Çocuğunu nasıl olur da bırakır bir ana" demiştim. Yaşamın kötü koşulları, özellikle bizim gibi toplumlarda, bireyleri böyle çıkmazlara sokuyordu işte! Tıpkı Muhterem'in kara gözleri gibiydi kadının gözleri ve yanık yüzünde öylesine bir acıyla parlıyordu. Kadınlarımızın ve bizim toplumumuzun köklü sorunlarından biriydi bu ve kadın yine de sessizce ezilmemek için direniyor, savaşını sürdürüyordu. O da bir anaydı! Çocuğunu kavrayan kolları özlemle titriyordu. Bir ara yanaklarına inen yaşları elinin tersiyle sile rek bana baktı. Dudakları kıpırdadı, belki birşey söyleyecek oldu. Daha yaklaştım ve anladım. Konuşmasa da olurdu... "Çocuğunu çok seviyorsun, ama burası onun da yuvası artık, dilediğince gelip görebilirsin. Rahat etsin yüreğin. Güle güle git. Gözün arkada kalmasın. Muhterem büyüüp bir genç kız olunca, anasını bağışlayacaktır." dedim. Yüzüne hüznü: yikanmış tatlı bir gülümseme yayıldı. Yanlarından uzaklaşırken, kızını dizlerine o turtmuş saçlarını tariyor, getirdiği renkli kurdeleleri küçüğün kara, parlak örgülerine bağlamaya çalışıyordu.

Geçen yıl yedi yaşına basan Muhterem, yuvadan Kız Yetiş

ELLERİM

*Ellerimde kumıldayan yeni bir gün
Kor gibi ateşinde battı batacak
Sızlanır durur sancudan bir öteğün
Ellerim kaygılı ellerim sınısıcak.*

*Hep aynı buyrukla taşındı yollara insanlar
Döküldü yerlere yeşiller maviler - sarılar
Hiç değişmedi dürbünlerde ufku görünüşü
Akıttı peteğinden gün balı ellerimde yitti.*

*Ak benekli bir kertenkele
Parmaklarıma öyle bir dolandı ki
Hiçlik miydi hıncahınç kıvrılan
Bilmem sevi miydi yüreğindeki.*

*Durduran ölümsüzlüğünde geceleri
Parıltıdır ellerimin sönük lambalarda
Bir kırlangıcın ötüşü bir böceğin ürküntüsü
Kesikli bir soluğun direnişi ortalıkda.*

*Üstelik güneşi yakmıştım avuçlarımda
Işıklar cöküverdi yıldız mağaralarda
Rüzgâr konaklamasaydı ah rüzgâr
Hırçın parmaklarımda.*

*Olmasaydı pazar sabahlarının yabansılığı
Kuşkulu bakmasaydı ellerim ellerime
Karmaşık çizgilerde tedirgin
Dayanıp kollarıma ağlar mıydı hiç.*

*Oysa geri döndü safnaklar gökyüzüne
Birşeyler uctu kuşkulu ellerimden
Utanc da öfke de hepsi bitti
Ellerim daha da sıcağı başka ellerde.*

Feriha AKTAN

tirme Yurdu'na geçti ve ilkokula başladı. Çalışkan, akıllı ve düzenli bir öğrenci. Arada görmeye gidiyorum, çocuk gözleri gözlerimde yine. Ak yakalı kara önlüğü ve elinde çantasıyla uzaktan seke seke geldiğini her görüşümde kendimi tutamayıp koşuyorum. Biliyorum ki, kollarıma her atılışında bütün yıldızlar gökyüzünden içine doluyor. Yüreklerimizin mutlu çarpıntısı birbirine karışıyor ve o her gün biraz daha büyüyor. Yuvaya Ömer'ler, Ayşeler, Zeynep'ler de gelip gitmekte...

Sonra Muhterem'ler doğuyor her yıl. Daha da artan ana - baba sorunları Muhterem'leri kucaklıyor ya da uluorta bırakıyor. Kurulu düzenler bozulurken, bu yavrucakları yuvalar yine de kucağında barındırma çabasındadır. Ama bir, üç, beş değil ki Muhterem'ler. Düşü-

nülerin ötesinde çok... Biliyorum ki, sevgilerimiz ve ulla kucakımız bir yere kadar doyuramaz onları. Ya sonra?... Anaların babaların biraz daha bilinçlenip adımlarını ona göre atması; çözülmeye değil birleşmeye, kavgaya değil anlaşmaya doğru gitmesi, yete: mi bu sorunun ve bütün buna benzerlerin çözümlenmesine?... Anababalardan, yani bireyden başka hiç mi bir kimseye, bir karta, bir sisteme ve düşünme ve uygulama biçimine sorumluluk düşmüyor?... Binlerce defa tartışılmış, üstünde durulmuş ve hatta elatılıp sonra olduğu gibi bırakılmış bir konuyu ben bir kere daha ortaya getirmekle yetiniyor ve diyorum ki: Yazık oluyor Muhterem'lere, suçluluğumuzu bilelim artık. Yoksa gençliğin sorunlarını gelecekte hiç çözümlenemeyeceğiz...

Başkent

Her çarşamba sanat sayfası veriyor.

Başbaşa

CEMİL EREN ile...

Doğumu Merzifon'da, 1927. İlk yapıtları 1948'de, Devlet Resim ve Heykel Sergisi'nde görüldü. 1955'de Etibank'ın açtığı "rölyef" yarışmasında II. Ödül'ü kazandı. İlk kişisel sergisi 1957'de; üç yıl sonra da Viyana'daki ortaklaşa bir sergide, usta ressamlarımızın yanbaşımda yurt dışında ilgi topluyor. Ve hemen ardından, 1961'de, Paris'de "Gençlik Bienali"ne katılışı.. 71'de de kimi seçkin ressamlarımızla Amerika'da sergilendi tabloları. Kişisel yapısı, davranışları bakımından silgince bir yaratılıştadır, uysal, savsız, gösterişten sakınır bir tutumda; başarılarını sözkonusu etmekten sakınır. Oysa, 1952'den buyana ürettiği yapıtlar Amerika, Kanada, Fransa, Portekiz, Almanya'daki özel "kolleksiyon"larda ve ülkemizin çoğu sanatseverlerinin duvarlarında.

Etem Olgunil

— Sizi bu çetin uğraşa özendirilen nedenleri, ilk etkenleri söyleyebilir misiniz ?

— Lisedeiken 'müzik'le uğraşırdım. Birgün, bir arkadaşımın "karakalem" çalışmasına bakarken dümdüz kâğıt yüzeyinin nasıl "form"lara dönüştüğünü görmüştüm. Beni resme iten de bu oldu sanıyorum. Ama, asıl birikim çok daha önceleri, ilkokula başlamadan ağabeyimin çiziktirdiği resimleri görmem, izlememle başlar. Lise bitiminde tutturduğum bu tür çalışmalarını, sonra da çayamaz oldum.

— Uzunca bir süre "askerlik" görevinizi sürdürdünüz. Bu dönemde de "plâstik" sanatlarla yakınca ilgilenilebilir miydiniz,

yoksa, "sivil"liğe geçince mi daha belirginleşti, yoğunlaştı bu tutkunuz?

— Askerliğim dönemimde "resim", askerlikten daha çok çekmişti beni. Asker kalamıyacağımı anlamıştım, 20 yıl önceydi...

— Özellikle resimleriniz figüratif - non-figüratif bir çizgide.. Bu iki yöntemden birini kesinlikle seçmek gereğini duymuyor musunuz? Ya da şöyle diyelim: Sanat bir bakıma somut'u "soyutlama" olduğuna göre, "soyutlama" çabasıdaki sanatçıların olumlu ilkeleri, ana öğeleri, etkinlik alanları neler olabilir?

— Figüratif ya da non-figüratif, birbirine aykırı sanatsal değerlendirmeler değil. Non-figüratif diye tanımladığımız çalışmalarda resimseveri hep bir FIGÜR ararken görmüşümdür çoğu kez.. Ne ki, en soyut biçimde bile imge gücü ile bir figür yakalar ve rahatlar. Figür'e benzetmeye çalışmak gibisine bir çabam, özentim yok, diyebilirim. Önemli olan, figüre yakınlığı değil, resim'in özsel biçimidir, "form"udur. Resimde - bir düzen içinde kendime uygun düşen renk ve biçimlerle bir duyarlılığı yansıtmaya çalışıyorum. Eğer bu tutumumda başarı gösterebilmişsem, figüratif ya da non-figüratif oluşumu üzerinde durmam hiç. Figür'lü, ya da figürsüzlük, apayrı kuralları olan iki sanat dalı değildir; bence aynı kapağa çıkarlar ikisi de...

— Son serginizdeki "vitray" çalışmaları niza salt süsleme açısından da bakılabilir. Bu alanı yeğleyip sürdürüreceğiniz misiniz? Yoksa resim'e edadığımız bunca yıldan edindiğiniz ustalığın doğal sonucu değil de, bir sanatsal serüven mi bu?

— Son sergilediğim cam-resim'lerde (vitray) sürdürdüğüm resim'in dışına çıkmadığım kanısındayım. Yağlı boya, sulu boya, guaş gibi bu da bir "malzeme" tek-

niği. Yapıtlarımı hiç mi hiç düşünmedim RESİM çizgisiz dışında. Sözkonusu ettiğiniz bu tür ise, benim salt kendi deneylerimin sonucu bulduğum bir çaba ürünüdür. 1964'den beri sürdürüyorum bu çalışmalarımı. Bu deneysel çalışmalarımın bir bölümüne içinde ışıklandırma olduğundan süsleme sanatı denebilir. Bu türü yeğleyiş de ev'lere resmi daha kolay sokabilmenin bir yolu olarak tanımlıyabilirim. Tümüyle, suluboya gibi, bambaşka bir teknikle, cam'ı yeniden pişirerek yapılmış resimlerdir yaptıklarım.

— EVRENSEL'e erişebilmek için, ille de YERSEL'den yola çıkmalı... gibisine yaygınlanmış bir kanı var. Siz ne dersiniz bu sav'a?

— Sanatçının, yaptıklarında ille de içten olması gerekir, derim. Özdenliğine eğilen sanatçı, zaten içinde yaşadığı çevre ve toplum ortamının derin etkilerini yansıtmadan edemez.

— Sanat yaşamınızdan ilginç bir anı ?

— Akça resimlerimin en usularını yaptığım dönemde, sergimi gezen yaşlı bir kişi, tümüne de şöyle bir gözattıktan sonra bana dönüp, içtenlikle : "Resimler ne rede evlâdım?" diye soruverdiydi.

g ü n

İzmir körfezi'nde akşam oluyor
suya gül rengi bir hüznün sindi
güneşin bir sara titremesiyle battığı yerden
ve uzak dağlardan inen bir ırmak gibi
kıvrılarak akıyor birinci kordon'a
yorgun bir insan seli

devrilmiş birer kütük uykulu maynalar
aslında her şey uyusuk şimdi
sokaklarda tedirgin kosusmalar
ve ben mührünü sıkıyorum avuçlarımda
bir gelin alayı coskusuyla gelecek günlerin

artık birikiyorum giderek bir süre daha iy
bir yeraltı mağarasında çarpıyor yüreğim
vuruyor başımı poyrazların erkek ışıltı
imbat dalgasından ayrılmak tyidird şimdi
bir körük nasıl beslerle odunu ocağın
gün gelir umudum ısıtır içimi

belki yağmur boşanır gökyüzüne bakıyorum
bir yıldız kayarsa bin dilek tutuyorum

YAZMADIĞIN MEKTUPLARI BEKLEMEK

Sağlığı çalınmış birisiydim
Gözlerin sözkonusu oldu doğaya benzeştir
Onu giyindim.

Gecelere kuyu oydum günâhlyarak
Sevmediğin bir şeyi yaptım
Dinlendirmez bir iraklığın vardı
Olmazlıklarda sızlandım.

Birgün mektuplarındaki yağmurları sayacağım
Baktım ki dökük saçlarım kadar
Sen bir yaz armağanısın garipliğime
Kovulacak anılar varsa
Elleri öpülecek anılar da var.

Nice sorular sordum sana yanıtlamadın
Gel - gitler sıklaştı küçük dilimde
Sayısız geçenekler vardı kapadın
Yeşilsizliği yüksünmedim gözlerini giymiştin
Bazan Afrika gibiydin kara alevli
Yazmadığın mektupları bekledim.

M. Sami AŞAR

Utkufer Arısan'a

Ozkan Tümer

*Gece örtüsünü toplamamıştı daha...
Gülyüzlü şafağın ucu görünme-
mişti henüz,
Serçeler susmuştu...*

Demir parmaklıklarla örülü pencerelemin ötesindeki, incir ağacına usuldan bir yağmur tırtıyordu..

Geniş koğuştaki aydınlatan sarı lambalar titriyordu. İki beton sütun vardı orta yerde. Gölgele-ri uzamış, yere kalın kara çiz-giler çekmişti. Pencere cam-larının üçü, beşi kırıldı. Kırık camlar kırılı yastıklar ve bez-lerle tıkalıydı. Kırılmış cam uçlarında kan izleri kurumuş tu.

Bir boydan bir boyca uzayan demir karyolalarda; horultu-lar, iç çekişler, iniltiler, sayık-lamalar duyuluyordu. Yorgun, hasta, kuru bedenler battanî-yelerin altında üstünde, sarmaş dolaş, derttop uzanmıştı. Kare parke döşeme donuk ıslak par-lyordu. Pencerelemler buğuluy-du, buğular demir parmaklık-larda tomurcuklanmıştı... Acı, zehir gibi tarifsiz bir koku, tüm koğuştan köşe bucağına yaygısını yaymıştı.

Gece, örtüsünü toplamamıştı daha.

Serçeler uykudaydı.

Ve önce kâhya Kadir uyan-dı. Başındaki siyah takkesini yastığının altına soktu ve bir üçüncü yaktı. Beton sütunun altındaki kanepede kayışlarla bağlı iki adam vardı. Biri çıp-lak tünemişti, saçları dibinden kesilmişti. Diğeri uyukluyordu. Kalm güçlü kayışlar bileklerini sarıp sarmalamıştı iyice... Bir-den, garip çılğın bir şarkı yan-kılandı koğuştaki. Bağlı adam söyledi şarkısını ve sirtına ye-diği yumruklarla sustu. Şarkı-mıydı bir garip feryad mıydı neydi? bilinmez.

Kâhya Kadir bağırdı :

— Kes lan, öttüğün yetti be.. Bağlı adama bir daha vurdu, yürüdü. Kapalı tahta kapıyı, e-lindeki demir kolla açtı, son-ra karyolalara yöneldi. Kapı koluyla karyola demirlerine vu-ra vura yürüdü, bir baştan öbür başa. Ve bir yandan bağıryor-du :

— Kalkın bakalım! Çorba, çorba, çorbaaa...

Karyolalardaki başlar, eller, kollar doğruldu. Birtakımı kır-pırdamadı bile.

— Kalkın lan; çorba, çorbaa..

— Haydi lan kalkın baka-

lim deyyuslar.

Bu arada, sırtında siyah pe-lerini ile mubasır girdi kapı-dan.

— Hadi durman, çorba! diye bağırdı.

Bir an koğuştaki ışıklar söndü, yandı. Kâhya Kadir ya-nındaki uykulu, çapaklı mah-mur adama döndü :

— Burda elektrıklar kesildi mi dumansın ha. Burda en teh-likeli şey elektrıkların kesilme-sidir, dedi. Mahmur adam gözlerini kırıştırdı ve sordu :

— Neden tehlikeli olsun, ka-çarlar mı dersin ?

Kâhya Kadir'in gözleri pı-rıldadı, ileri uzattığı elleri sı-nirden titredi.

— Kaçınlar ulan, canları ce-hennem. Elektrıklar kesildimi, biri kafana birşey indirebilir, o nazik kıçına bişey sokabilir, dedi, Uykulu adam Kadir'i doğ-ruladı ve sustu.

Demir parmaklıklar acımasız, katı, hain örmüşü örgüsünü. Sağlam demir kilitler, kapalıydı kapılarda. Simsiyah bir pelerin mubasırın topuklarına kadar u-zamıştı. Kayışlarla bağlı iki adam uyukluyordu kanepede. Bir sonbahar rüzgârı ile kurumuş inci ağacının, tıptırtıları hızlanmıştı dışarda. Mubasır karyolalara yürüdü, "kalkın lan" diye bağırdı.

Mutfakta bulgu, çorbası kay-namıştı. Bakır renkli karava-nada tütüyordu. Çorbanın üstü kırmızı, turuncu bir yağla kap-lanmıştı. Yağ çatlak çatlak. Tepsi üstünde ekmekler dilin-mişti. Bayattı, büzük büzüktü sünger gibi. Sahaneler üstüste dizili idi; ölgün ışıktaki parıldı-yordu.

İkisini de gece yarısı getir-mişlerdi alkol komasında. Ve ikisini de uzatmışlardı yanyana. İşte onlardan birinin başına geldi mubasır. Kara pelerin'in uçları rüzgârla şişti, dürrüldü. Adamlarda çit yoktu.

— Kalkın lan, dedi birine. Sonra durdu iyice bir alıcı göz-le baktı adama. Adam kıpırtı-sız yatıyordu, iki kirli sarı ba-cak kırılmıştı yatağın ayak u-cunda.

Çorba iyice olmuştu, tam kıvamında idi hanı, büyük kep-çe yanibaşında duruyordu.

— Ölmüş lan... lan ölmüş bu herif! Ha, ha, haaa diye güldü. Uykulu, çapaklı, mahmur çıl-gın gözler tınmadı bile.

Tekrarladı mubasır:

YOKLUGUNUN ÜLKESİNDE

Bak yine yükseliyor sıkıratın suları
Karanlıklar basıyor içimi sallam saçak
Hangi kapıyı açsam sen değil başkaları
Yoksun ya türlü belâ hep üstüme üstüme
Sanırsın bir gün yürek çat diye çatlayacak.

Oysa ben senden önce tekbaşama ne iyi
Ne rakı makı vardı ne serseriliğim filân
Şimdi ağzımda çılğın bir anason çiçeği
Şiire bir tutkunluk şarkıya bir düşkünlük
Yanı yaşamak kalır yani herşey kan revan.

Hadi sen bırak beni özlemek denizinde
Uzasm ne yapalım bekleyişin saçları
Hani ya bulsam seni bir çılğın içinde
Hani ya öpsem bir kez gül akıtan ağzından
Azatların billâhi bütün tutsak kuşları.

Aldım şurdan şuraya kodum saydıklarımı
Anıları bir yana umutları bir yana
Yaşadım ne verdysen aşkında acıları
Yalnızlığı kral büdim yine imzamlı onayladım
Yokluğum fazla geldi n'olur anlasana.

Metin PÜTMEK

— Ölmüş lan, ölmüş bu he-rif! Ha, ha, haaa...

Pelerininin eteklerini topladı, ciğarası ağzının bir ucundan öbür ucuna gitti.

— Gelin bakalım, güçlü kuv-vetli dört adam gelsin, sen lan sen işte ne sersem sersem ba-kıyon git sedye getir be!

Çeke çeke sedyeyi getirdiler. Mubasır öfkelen-di.

— Bunun tekeri yoh lan, te-keri kırık lan, tutun adamın kolundan bacağından indirin sedyeye, herif ölmüş.

Dört kişi kirli beyaza dönü-müş adamı yakaladı. Adam can-sız sarktı. Dört kişiden biri irkil-di ve geriye çekildi, ötekiler ba-ğırdı :

— Ne korkuyon, Allahın ö-lüsü işte!..

Mubasır kıkırdadı :

— Ölmüş lan! dedi, güldü. Sonra ekledi, "dikkâtlı olun he-rifin kafasını yere çarpman, in-citme."

Adamı kolundan bacağından tuttular ve sedyeye yatırdılar.

Ahçıbaşı kaynayan çorbayı ateşten indirdi, kepçe ile ka-rıştırdı. Karavananın içinde bir kıyamettir koptu. Buhar bulutları toptop savruldu.

Mubasır ikinci yatağa yürü-dü kıpırtısız yatan adama baktı baktı ve :

— Bu da ölüyor lan, dedi.

Yataklarından kalkan adam-lar ölüye anlamsız baktılar, başına birikmediler, diğeri-ne bir göz attılar o kadar.

Ve yürüdüler; titrek, sarsak, korkulu öylece yürüdüler çor-baya. Lâstik pabuçlar yerlere at nalı çizdi ıslak ıslak. Çıplak tabanlar, yatak sıcaklığını so-ğuk parke taşlara bıraktı. Üze-ri çinko kaplı masaya çöktüler, bir kısmı duvar dibine tünedi. Bulgur çorbası sahanlara

doldu, geniş kepçe ile. Eller; başparmakları kırmızı, boz, simsiyah ciğaralı eller ekmek-leri kopardı. Kaşksız çorbaya davrandılar.

Kimi ekmeğin kabuğu ile iç-ti. Kimi ekmeğini içine doğradı. Kimi sahanı tutup başına dikti. Kimi ise avuç avuç içti çorba-sını.

Sonra ciğaralar yandı...

Ciğarası olmayanlar izma-ritleri topladı yerdin. Bulama-yanlar, olanlardan istedi. Ki-mi terslendi, kimi bir sıcak du-man buldu...

Gece örtüsünü toplamamıştı daha.

Serçe civıltıları duyulmuyordu.

Dışardaki yağmur, tıptırtılar daha da hızlanmıştı.

Demir parmaklıklar olanca güçleri ile pencerelemin ve ka-pıların önüne, ardına dikilmişti.

Şişman yağlı ahçıbaşı tabak-ları topladı, ciğarası ağzında, kendi gelmişine geçmişine ho-murdandı. Yağ lekesi dolu ör-lüğü ile, yün takkesi ile boş ka-ravanayı tuttu kaldırdı. Biri yanındaki arkadaşına konuştu - Herkez taburcu olsa da bütün çorbalar bana kalsa dedi.

Bir diğeri yakındı: Tuzsuz olmuş, dedi. Çorba tuzsuz! ah-çıbaşı öfkelen-di :

— Tuzsuz olmuş ha... vay deyyus vay. Çorbayı buldun, tu-zunu arıyorsun ha... ulan ne nankör herifler be. Burası ba-banın evi mi ulan... tuz ha... tuz koyacam da ne olacak haaa... arkadan su istersin, ayran is-tersin, bok istersin... tuz ha...

Ve şişman ahçıbaşı karava-nayı kaptı, söylene söylene söylene mutfağın yolunu tuttu.

Dışarda gece, örtüsünü toplu-yor ve gülyüzlü şafak ağır a-ğır ışığıyordu.

SALDIRMAYA DA GÜLEN KADIN

Fikret Ürgüp

Uzanmış yatıyor. Uykusu var. Ama, gözlerini yumarsa ölüverecekmiş korkusu içinde.

Odanın kapısı açılıyor. Bir erkekle bir kadın giriyorlar. Bodur, esmer ve çirkin yüzlü bir adam. Eskidendir tanıdığı, istemeye istemeye rasladığı, kimi kez acıdığı, kızdığı bir insan işte.. Düşmanymış gibisine gelen; neden düşman olabileceğini de kestiremediği bir adam.

Ama, o bunca sıkıntıda, ölüm korkuları içindeyken bile, kalkıp odasına gelmiş.

Onun nesini çekemiyor, nesini kiskanıyor. Herkesi de kiskanıyor. Herkesi de kiskanıyor mu yoksa ?

Kendisi birşey olamamışsa, derme çatma bilgilerini satarak, şişirerek yaşayorsa kimin suçu ?

Dost yada düşman, tümü bir yana.

Evet, odasına kadar gelmiş; yambaşın da güzelce bir kadın. Onu tedirgin etmeye hakkı var mı? kimden istemiş? kadını niye getirmiş? Peşkeş çekip de, onu kandırmak için mi? Yoksa gizli bir çıkarın peşinde mi? Neyi hesaplıyor? Tasarladığı bir tuzak mı yoksa? Niçin? Niçin düşmanı oluversindiyi onun? Kim seye hiç kötülük etmemiştir ki...

Onun derdi kendine yeter de artardı bile. Hele hele yapayalnızlığı.

Bir de cansıkıntısı sonsuz.

Kadınla kandırılmaz ki..

Gelen kadın güzelce bir kadındı ama, aptalması gibiydi de. Alabildiğine şehvetli olsa gerek! Ayaktayken kalçalarını oynatmadan edemiyordu. Sağ eli de tam orasında, apışmasını okşarcasıydı. Belli ki keyifleniyordu, kendince.

Oysa, onun nesine gerektiği: şehvetli kadınlar, melek gibileri, seviciler falan filân.. Soğuk kadınlar, fındıkçı'lar, âşifteler, orospular, kocalarına boynuz taktıranlar, sırsıklam alarak oluverenler, sevmesini beceremeyenler, "evrensel kurtizanlar", cinsel sapıklar... Onun derdi bambaşkaydı; nedeni bilinmez, duygusal bir sapası vardı: EPİLEPSİ'nin bir türü!

Adamla kadın, yatağının başucuna gelip dikiliyorlar .

Adam : "Sana değerli bir dostumu tanıtayım.." diyor. "Sen onun bu haline bakma. Bir numaralı insandır. Çok okumuş, çok bilgili, çok zeki, başarılı, nazik, kimsecikleri kıramaz, yerine göre şakacı, aslında çok ciddi, ileri inançlara bağlanmış, gönüllü kahramandır. Yükseltir bulunduğu yeri. Yalnız bir tek kurusu var, söylemişim."

Adam konuşurken, kadının gülmesi tutuyor. İkten gıdıklanmışçasına tath tath kıkırdıyor, sonraları, kendini tutamayarak, elleriyle kasıklarını bastırıyor, koyveriyor kahkahayı ve yatağa daha bir yanaşıp, onun alnını okşuyor. İkisi birden yatağa çöküşüyorlar; baldırları şilteye abanıyor. Ve kadının gülcükleri kesiliyor. Başlarını iyice eğiyorlar. Onu koklar gibiler.

Uyuyor mu, yoksa öldü mü? diye.

Soluğunu tuttu. Bir dakika, sonra iki dakika daha... Üçbuçuk dakika tuttu soluğunu. Hiç solunmadı. Kurbağa adamıktan "idman"ıydı soluk tutmaya. Öylece kalverişini gören kadın, onun göğsüne kulağını dayayıp kalbini dinledi. "Yok canım, kalbi atıyor." dedi sonra.

İkisi de sırtlarını döndüklerinde, us taca bir kol yordamıyla, yatağının altındaki kasaturayı kavradı; önce erkeğin, ardından da kadının böğrüne saplayıverdi.. Kolaycacık, acıtmaksızın.. Kasatura, I. Dünya Savaşını 7 yıl çavuşlukla ödemiş olan dedesinden kalma bir "hâtura"ydı. Bilenmişti. Ustura gibisine keskin, pırlı pırlı...

Uyuyup uyuyamayacağını düşünürken, pat diye çıkagelip onu bozmuşlardı. "Hakettiler" diyordu içinden.

O çirkin, bodur adamla güzel kadın arkalarını dönünce; adam kadına: "Demedim mi, tek kusuru vardır, görün işte.." dedi.

Kadın yeniden, usulca gülmeye başladı.

O kez, o yatağın altındaki saldırıyı kavradı, sapına dek saplayıverdi böğrüne.

OLAYLARIN NEDENLERİNE DURMAK

Nedim ORTA

Nedenini sorma, ağlıyorum işte. Ağlamak boşalımdır kişinin. Acıdan, seviden sıkıntılardan boşalımı...

Yalnızlığın var bir büyük. Kısır düşüncelerim doğurduktan gecelere kayıyor; kaygısızca, umarsızca... Umarsızlığımın nedeni ne ?

Düşünüyorum dört boyutlu. Önce gökyüzü büyüyor başımın üzerinde, gözlerim büyüyor.

★

Suskunsunuz. Bencileyin nedenleri yorumluyorsunuz. Her neden bir olaya dayalı. Olay, olay, olay... Su içmek, yürümek, ağlamak...

— Tutun, kaçıyor, polis, polis!..

Aç mıdır adam, olanakları tükenmiş, tek çıkar yol kaçmak mı demiştir? Neden kaçmak? Yoksa bir başka yönüyle olayın nedenine durduğumuzda gerçeğe varır mıyız? Tutuklu evinden kaçabilir adam yalnızlığını bir kadında yitirmek üzere. Karıncağı incitmekten korkan adam bir başka insan yaşantısına son verebilir.

Kulaklarımızda bir kez daha çınlar; "tutun, kaçıyor, polis, polis" ünlemleri. Bilinmez bulursunuz. Bilmeden bir çağrıya uyan insanların telâhli ayakları gelir gözlerinizin önüne, elleri, gözleri gelir. Gelir ve durur iri bir soru çözüme susamış.

Umarsızlığınızı tutar, umarsız dudak birkersiniz. Çözüme susamış bir soru sızsınız oysa, sızsınız, sızsınız...

Masanızın üzerinde Buzbağ mı olur, Altınbaş, Marmara mı? Bardak dudaklarınıza değmiş, soru çözüme gebe. Doğurduktan bir gecedesiniz. Düşünün bir düşünün, düşünün. Olayların nedenlerine duracaksınız. Bir ağacın çiçeğe durması örneğin doğuma duruyorsunuz. Bir kutsal ağrı beyninizde...

Acı bir fren sesiyle kesiliveriyor doğum sancularınız. Bir ambulans zamanı do-

layıp geçmiştir lâstiklerine. Olay, olay, olay... Şöför içkilidir diyorsunuz. Yaya geçti duruyor çizgi çizgi gözlerinize. Adam düşüncelere durmuş, adam mutsuz, çaresiz...

Neden mutsuzluk diyorsunuz. Beyniniz zonkluyor, çünkü iri sorular kenetlenmiştir birbirine. Bozbulanık bir düş ve neden, neden yankuları. Parmaklar uzanıyor üzerinize. Suçlu musunuz? Hayır, hayır... Suçlu olmak bir olumsuz olayın içinde bulurmak. Suçlu olmak toplum çıkarlarını bal-talamak. Suçlu olmak... Of, of! diyorsunuz.

Ellerini göğze açmış bir kadına kayıveriyor düşünceleriniz. Kadının gözleri yaşlı, dudakları titrek. Yanağından süzülüp düşerken parmağınızla alıyorsunuz bir gözyaşı damlasını. Kadın oralı değil. Gözyaşı damlası büyüyor parmağınızda, damlalar oluyor. Dolu dolu gözyaşı şişeleri duruyor usunuza. Zoraki akmış, karşılığını almış bu gözyaşları. Kadına bakıyorsunuz duygularınızın en içtenleriyle. Kadın suskun, elleri göğze açmış. Umud dolu dönecek evine, yarın bir umudu besliyor, yarınlar gebe...

Usulca yaklaşıyorsunuz kadına. Kadın yok. Kadın bir duadır dudaklarımızda. Kadını istemek, kadına susamak kaçınılmazlığı sarıveriyor bedeninizi, Karıncalanıyor kollarınız. İd, utku naraları atmaktadır içinizde, id'e tutsak olmak üzresiniz...

İd'e tutsak olmak olay yaratmak, İd'e tutsak olmak günah işlemek...

Günah ne ki diyorsunuz anıztın. Oysa kişinin yazamında derin izleri vardır günahın bilirsiniz, bilirsiniz ki beşikten mezara değin uzar bu...

Olayların nedenlerine durmaktan kendinizi alamazsınız. İnsansınız önce. Soran, düşünen, gülen ve de ağlayan...

Ağlamak bir olay örneğin, binlerce nedeni olan...

BALLET VAN VLAANDEREN

Nermin Başağa

1971 sonbaharından bu yana olumlu çalışmalarını sürdüren Flaander balesi (Ballet van Vlaanderen) İstanbul ve Ankara'da temsiller vermek üzere yurdumuza geldi. 1951 yılın da kulan Antwerpen Flaman Kralliyet Opera ve Balesinden (Koniklijke Vlamse Opera ve ya kısası K. V. O.) oluşan ve buna bağlı Ecole de la Ville d'Anvers (yönetici Jos Brabants) den yetişen dansçılar ile gelişen topluluk, kısa bir süre içinde Madam Jeanne Brabants'ın yönetiminde seçkin bir repertuar ile başarıya ulaştı. Şef-koreograf Andre Leclair başka ülkelerden de koreograflarla işbirliği yapmaktadır; aralarında Maurice Bèjart, Hans Brenaa, Jeanne Brabants, Rudi van Dantzig, Hans van Manen ve Leon Woycikovsky de bulunmaktadır. Topluluğun kendine özgü usulları ve çağcıl anlayıştaki repertuarları ilgi çekmekte. Repertuarlarında bulunan ve koreografileri Andre Leclair'ın çizdiği "Prometheus", Cocerto Arajuez" ve "Ricarea" koreograf Jeanne Brabants'ın "Cantus Firmus" ve "Dialogue", koreograf Hans van Manen'in "Variomatic" baleler kayda değer.

28 Nisan gecesi sunulan "Cantus Firmus"; koreografi: J. Brabants, müzik: J. S. Bach; William Walton, kostüm: Mimi Peetersmans, Koreograf Bra-

bants, klasik öğreniminin yanında (German Dance) alman ifade dansını, Rudolf Laban, Kurt Joos, Sigurt Leeder ve Lise Uhlman'ın yanında öğrenmişti. "Cantus Firmus", orta çağ havası içinde değişmez düzenli melodinin yanı sıra çağcıl anlayışa dayanan soyut bir bale, Kırmızı, beyaz ve siyah giysiler içinde solistlerin ve corps de ballet'in altı hareketten oluşan ahenkli melodiyi devinimlerle anlatımı başarılı. Ne çare, sahnenin darlığından bir çok akıcı devinimler kayboldu.

"Ritus Pagnus"; koreograf: Andre Leclair, müzik: François Glorieux, dekor ve kostüm: John Bogaert. 1947'de Paris Champs Elysees Ballet'e solist olarak katılan Andre Leclair, 1952'de Antwerpen Kralliyet Operasında premier danseur etolle olarak çalışmalarını sürdürdü. 1965/66 yıllarında XX. yüzyıl balesinde Maurice Bèjart'ın yanında koreografik çalışmalara katıldı. Flaander Balesi kurulurken şefkoreograf olarak bu yeni topluluğa atandı. "Ritus Pagnus" balesi, etkileyici müziği ile yeğin ilkel hareketli oyun aynı yoğunlukla sürdürülmekte. Burada koreograf - besteci işbirliğinin olumlu sonucu açıkça görülmekte.

"Presto vivo et lento"; koreograf: Jeanne Brabants, müzik: Darius Milhaud, dekor ve

kostüm: Mimi Peetersmans. Bu duysal bale Milhaud'un provensyal danslardan oluşan ve hayat dolu ahenkli devinimlerle, zarafetle sunulmakta. Sinema tekniği ile fona yansıtılan hareketli bulutlar oyuna saydam bir görünüş sağladı.

"Prometheus"; koreograf: Andre Leclair, müzik: Ludwig van Beethoven, dekor ve kostüm: Germinal Casado. Mito-lojik efsaneye dayanan bu bale, Beethoven'in görkemli zengin müziği ve nefesleri kesen koreografik düzenle neo-klasik biçimde özgün, Andre Leclair'ın koreografilerinde devamlı bir hareket ve apaçık arı bir biçim görülmekte.

Solistlerden Marie - Louise Wilderijckx, Winni Jackops, Evelynne Brochat, Aime de Ligniere, Guy Tel, Stefan Schuller, Michel Rahn'ın üstün yorumları ve özellikle tüm topluluğun her bir üyesi aynı düzeyde, dikkatli, sağlam ve birlik içindeki ahenkli oyunları göze çarpmakta. Daha pek genç olmakla beraber hiç kuşkusuz şimdiye dek gördüğümüz topluluklar arasında kusursuz bilinçli yorumları ve seçkin koreografik repertuarları ile çok ayrı bir gösteri. Gelenek haline gelen ve bu kez de bir dernek yararına çağrılan bu bale ne yazık ki iyi organize edilemediğinden pek duyurulamamış.

OYA BALE DERSHANESİNİN RESİTALI

Türkiye Turizm Yazarları ve Gazetecileri Turizm ve Tanıtma Derneği (Aturjet) tarafından Oya Bale Dershanesi öğrencileri tarafından 25 Mayıs'ta Şan sinemasında bir resital verildi. İlk kez bir amatör bale öğrencilerinin temsilini izlemiş bulunduğumdan, bir takım ön yargılarla kuşkulu idim. Ne var ki, oyuncuların içten çabalarını ve birşeyler yapma isteklerini — bir çok kusurlarına rağmen — takdir etmek gerek.

Türkiye'de bale çalışmalarının temeli gerçek anlamıyla Ankara'da Devlet Konservatuarı'dır. İstanbul'da ise, İstanbul Konservatuarı ve Şehir Operası Bale Bölümü ve onun dışında bir kaç özel bale dershaneleri çalışmalarını sürdürmektedirler. Ayrıca belirtmek gerek ki, İstanbul Konservatuarı'nın bale eğitimi yetersizdir, üstelik koreografik çalışmalar hiç yoktur.

Oya Ölçen Bale Dershanesi'nde yetişen — küçük yaşta yetişkin gençlere kadar — her yaşta öğrencilerin hangi metodlarla eğitildiklerini bilmemekteyim. Özellikle küçükler daha kıvrak ve baleye yatkın oldukları görülmekte. Örneğin

"Örümcek" rolündeki küçük Sibel Sun, disiplinli bir eğitimle iyi bir balerin olabilecek nitelikte. Genç kızlar daha çok demi caractere ve folklorik nitelikler taşıyan oyunlarda başarılı olmaktadır. "Kısa hayat" ve "Akrep" balelerde ispanyol ve çingene dansları hareketli ve hoştu. Oya Ölçen koreografik çalışmalarda yer yer başarılı, hele sınırlı bir çevre içerisinde bir hayli güçlüdür, birkaç aykırı dans adımları kullanmazsa daha iyi sonuç alabilecek kanısındayım. Çizdiği kostümler göze hoş ve zarif; ama aynı şeyi, akademikli bir hanımın çizdiği dekorlar için söyleyemeyeceğim. "Orpheus" balesi oldukça başarılı icra edildi. "Akrep" balesi de Massenet'in müziği ve güzel kostümlerle hareketli bir oyun. Bu oyunda model - Binhan Oğuz, bir müşteri Aysun Utku ve akrep - Olcay Aykol'un oyunları kayda değer. Son oyun ise West Side Story uslubunda hafif bati müziği eşliğinde kendine öz caz adımlarla başarılıydı. Kırsaca, öğrenciler, temsilin başarılı olmasına canla - başla çalıştılar.

BİR'ler

TALÂT SAİT HALMAN

- Karakuşlar gecedan fazla sever mavikuşu.
- ★
- Yıkılan tanrıdır insanlığı baştan yaratan
- ★
- İntihar, en yiğit, en ödle, en anlamlı ölüm.
- ★
- Doğar, ölür ve doğar her şürde gerçek ozan.
- ★
- Batan ay dini en kaaranlık inanç.
- ★
- Yaşantı açları en çok ve en acıklı ölür.
- ★
- Yıldız daha anlamlı kayan yıldızsa.
- ★
- Gül ve gülbankle gülümser atalar hâtrası.
- ★
- Kor, keşki kıvılcım olabilseydim der.
- ★
- En gür sesindir en güzel, en güçlü susmalar.
- ★
- Yıldızların en parlağı, görkemli düşer.

yeni a dergisi

Günay TAYLAN

Nisan 1972'de yeniden yayın yaşamına atılan, "Yeni a Dergisi" Mayıs 1972 sayısını "kitap yılı"na ayırmış.

Türk yayıncılığına ilişkin, i-ki önemli yazı var, bu sayıda. Biri Nurer Uğurlu'nun "Türk Yayın Hayatı'nın "dün-bugün/yarın"ını veren; öbürü, Konur Ertop'un "Kitap Yılı ve Çeviri Kitap" başlıklı genellemesi.

Nurer Uğurlu, Türk yayıncılığının gelişimini, yol ve yön temini, toplumsal ve siyasal koşullardan iyi - kötü etkilenmesinin sonuçlarını saptamaya çalışmakta. Nurer Uğurlu'nun gözlemleri, saptamaları, değerlendirmeleri yerinde ve tutarlı. Yayıncılığımızın geçmişi üstüne değil de günümüz sorunlarına değinen kesiminden aktardığımız şu alıntıya katılmıyacak okur yoktur, sanırım: "Büyük, geniş ve kadrosu hazır Banka ve Rotatif yayıncılığının konuyu özünden ele alması, değersiz polisiye ve kültür düzeyi düşük kitapları okura sunması, var olan büyük olanakların boşa harcanmasıdır. Banka ve Rotatif yayıncılığının düzenli bir yönetim ve yönetimle Türk kültürüne yararlı bir yayına girmesi söz konusu olabılır."

Türk yayıncılığındaki olumlu gelişmeler, toplumsal ve siyasal nedenlerle son yıllarda durulamıştır. Nedir ki, yayıncılarımız kendi sorunlarına bile birleşememişlerdir. Örneğin, bir gazetenin, haftada bir yayımevi yöneticileri ile aptığı konuşmalarında, son yıllardaki kitap fiyatlarındaki artışın nedenini, kimi kâğıda yapılan zamı öne sürerken, kimi de kâğıda yapılan zammın önemli olmadığını, bunun fiyat içindeki yerinin %12 dolayında olduğunu söylemekte. Bir başkası da ucuz fiyatlı kitapları, kitap başına düşen kârların az olması nedeniyle, bu kitapları kitapçıların satmak istemediklerini öteki etmenlerle savlamakta.

Toplumbilimsel açıdan değerlendirmeler yapılmadıkça, sayılardan yararlanmadıkça; yayıncıların durumuna, tutumuna, okur - yazar - yayıncı üçlüsünün sorunlarına eğilmek, yüzdeye kalacak, bir sonuca götürmeyecektir bizi. Yayıncılarımız bir "birlik" kurmadıkları sürece, sorunları askıda kalacak, haklı yakınmaları bir anlam taşıyamazdır.

Konur Ertop, Türklereki çeviri kitap konusunu, başlangıçtan günümüze dek özetlemeye

çalıştığı yazısının bir yerinde şöyle diyor: "Bugün yayınevlerince çevrilecek metinler seçilirken, sadece kitapların piyasada "iyi iş yapması" gözetilmektedir. Yabancı kataloglardan, süreli yayınlardan, en yüksek satışlı kitaplar, "best-seller"ler izlenmete, seçilen kitapları başka bir yayınevinin daha önce çevirtip yayımlanmasına engel olmak için çala kalem çeviri yapılmaktadır. Çoğu kez, bir kitap bir kaç parçaya bölünüp ayrı kimselere dağıtılarak çevirtilmekte ve bir kaç gün içinde karmakarışık bir dil ve anlatımla okuyucunun karşısına çıkarılmaktadır. Bu kitap korsanlığı, piyasadan ve kültür hayatımızdan yerli yabancının kovulmasına da yol açarak ayrıca zararlı olmaktadır."

Okur, yayın evreniyle ilgilenen okur, kitap korsanlığını bilmekte. Özellikle Nobel Ödülü dağıtıldığında durum açıkça görülmekte, Nobel ödülü dağıtılincaya değin, hiç kitabı çevrilmemiş ya da bir iki kitabı çevrilmiş sanatçının, bir bakıyorsunuz, on onbeş gün içinde bir sürü kitabı sürülmüş piyasaya, Nobel'ci okurumuz, dil ve anlatıma aldırılmaksızın, Nobel ödülü kazanmış bir kitabı okumuş olmanın güveni ve gururu içinde kapışmakta bu çevirileri.

Çeviri kitap konusundaki eksikliklerimizi, bu yazılarla yerli gelmişken sıralayalım

a - Çeviri eleştirimiz yoktur.

b - "Telif Haklar Kanunu"muz yetersizdir.

c - Yaygın bir dilin dışında yayınlanan kitaplar, çevrildiği ikinci bir dilden dilimize aktarılmakta. Bu çevirilerin sağlıklı olması hiç bir zaman düşünülemez.

d - Bilgi kitaplarının çevirisindeki yanlışlıklar, kitapta ki düşüncelerin, okura yanlış olarak yansımalarına neden olmaktadır.

ADIMLAR :

Anadolu Fikir Derneği, Erzurum Şubesi adına yayınlanan, İstanbul'da basılan *Adımlar*, üçüncü yılına girdi. İlk yıl düzenli ve büyük boy, sonra düzensiz ve küçük boy olarak yayınlanan derginin 1972'ye değgin ilk sayısı 15 Mart'ta çıktı.

Hareket dergisinin koşutunda, islamcı - anadolucu Adımlar'ın 24. sayısında, Mustafa

BAYKUŞ

Ömer SAKIP

Bir adam öldürme olayından yola çıkıp, Sicilya'nın, Mafya'nın iç yüzüne ışık tutmaya yönelen küçük çapta, içi dolu bir romancık "BAYKUŞ". Yazarı *Leonardo Sciascia* bile bile küçültmüş eserini, zülfî yâ'ra dokunacağından çekinerek, sonunda : "tam bir özgürlükle yazamadım" bile demiş.

Demokrasie inanan candarına yüzbaşısı Bellodi, katillerin ortaya çıkmasına, suçluların yakalanmasına çalışıyor. Ama Mussolini döneminde faşistlerle, savaş yıllarında ise "Müttefik"lerle bal gibi geçinen gizli Mafya örgütünün önünde yeniliyor.

"Alle, Sicilya'nın Devletidir. Bizim için devlet olan kurum, onun anlayışının dışında kalır; Sicilya'lı için, zorla gerçekleştirilmiş olaylardan oluşan bir birlik ve vergiyi, askerliği, savaşı, candarınları icat eden bir kurumdur. Alle kurumunda, Sicilya'lı kendi doğal ve trajik durumunu aşarak, aldatmacalı bir antlaşma ile kurulmuş bir evliliğe ve beraber yaşamaya uyar." diyor Sciascia. Ünlü haydut Giuliano böyle bir ortamda uzun zaman polisi arkasında kosturur. Ancak, akrabası tegmen Pisciotto'nun ihanetiyle yakalanır. Yargılanmasına fırsat kalmadan Palermo cezaevinde zehirlenerek ölür.

Yazar, eleştiriyi Meclis'e kadar sokmuştur. Yüzbaşısı Bellodi'nin suçluları yakalatıp sorguya çekmesi ve onların bir polis kurnazlığı sayesinde çözümleri büyük yankılar uyandırır. "Müstear, Sicilya'da kayılabilecek bir durumun varlığını hükümetin görmediğini söyledi. Soldan şiddetli protestolar. Bitmek üzereyken sağdan biri "Yirmi yıl önce Sicilya'da kapılar açık uyusulurdu" dedi. Milletvekilleri soldan ortaya kadar sokularak yuhladılar, iki arkadaş, altta, boğa gibi cevap veren faşisti görmek için uzandılar balkondan."

Roman, İtalya'da Crotone ödülünü kazanmış ve 13 baskıyla "best-seller" listesine girmiş. Sıradan bir polis romanı değil.

(Leonardo Sciascia, "BAYKUŞ", Babil Yayınevi, 144 s., 10 lira)

KUKLALAR

Gazetecilik, röportajcılık yanı ağır basan bir yazardır *Oktay Verel*. "KUKLALAR" romanından önce yayınlanan "Maksat Vatan Kurtuluşu" ve "Şimdi Tasa Anayasa" adlı yapıtları da eleştiri ve tahlama havasındaydı. Okuyucudan ilgi görmüştü.

"Kuklalar", 1950 - 1960 Türkiye'sini toplumsal, politik açılardan eleştiren, D. P. iktidarı çevresinde kümelenmiş çıkarıcıları, karanlıkta doğru akıp gidileriyle yeren bir roman. Ancak, yazarın tutum ve görüşünü daha ilk satırlarda var gücüyle ortaya vurmuş yapıtın aleyhine olmuş, anlatımı bir hayli zayıflatmış. "Otomobiller aklını yitirmiş bir politikacı süratle Karaköy'e doğru akıyor." gibi tümcelere rastlanıyor. 421 sayfalık kitabın 100 sayfası, zamanın iktidarında açılan dava ya ayrılmış. İddianame ve savunma. Kapakta şöyle bir yazı : "Bu belgesel romanın yazarına kazandırdığı ödül : 18 Ay Ağır Hapis".

Oktay Verel, gazetecilikte pişirdiği kalemini rahat koltukların altına batırmaya kalkınca, iste böyle, "gereği düşünülmüş".

(Oktay Verel - "KUKLALAR", Ararat Yayınevi, 421 s., 20 lira)

Kutlu ile Şevket Bulut'un dışında okunabilecek, ozan yazar yok.

Mustafa Kutlu, "Sait Faik'in Hikâye Dünyası" adlı kitabından sonra hazırladığı, Sabahattin Ali incelemesinden bir bölümü yayımlamış *Adımlar*'da. Önsöz niteliğindeki bu yazı üstüne konuşabilmek için ilgili kitabı okumak gerek.

Şevket Bulut'un "Kırmızı Yel"deki dil, yazın, ağız yanlışlıklarını saptaması - kitap üstüne leri sürdüğü görüşleri saymazsak - yararlı bir çaba. Nedir ki yazıyı sonuçlarken, "Türk Hikâyeciliğinin dünkü ve

bugünkü durumuna göre bir değerlendirme yaparsak; Kırmızı Yel Üçüncü sınıf bir eserdir." tümcesiyle neyi amaçlıyor, Şevket Bulut? Bu sınıflandırmada, nedir ölçüt olarak aldığı noktalar?.. Bir sanat yapıtı, başarılı ya da başarısız olabilir... Ama, birinci, ikinci, üçüncü, turistik gibi otel, lokanta sınıflandırması sanat yapıtları için ne dereceye değin doğrudur?

Adımlar dergisi genel olarak, ne dil, ne düşünce yönünden kendi sınırlarını çizibilmiş değil. Tutarsızlıklar ve bocalama içinde, düzensiz olarak yayımlanan bir dergi.

Sanatçılarımıza Bir Sorumuz Var :

SON 10 YIL BOYUNCA SANAT EVRENİMİZDE NE TÜR GELİŞMELER OLMUŞTUR? DOĞAL BİR GELİŞİM BU YA; SIZCE YETERSİZ YÖNLERİ?...

HALİM UGURLU

Sorunuza tüm sanat evrenimiz için değil de, şiir adına yanıt verebileceğim.

Zamanın ilerlemesiyle her şeyin ve herşeyle birlikte şiirin de gelişeceği savınıza katılmam. Şiirimizin tarihinde ilerleme yerine gerileme çok olmuştur.

Son 10 yıllık dönemdeki gelişmeyi özgürlüğe daha açık bir anlayışa dayamak istiyoruz, bu konu tartışılabilir. Sanatın bağımsızlığına gölge düşüren yasalara elbette karşıyız. Ancak son 10 yıllık dönemdeki özgürlükten yararlanarak ortaya çıkan kavga şiiri, gerçek sanat açısından eksiklik sayılmak gerekir.

Hemen eklemeliyim ki, son 10 yıllık şiirimiz tam anlamıyla bir duruma ve evrensel çizgiyi tutma yolundadır ve tutmuştur bile. Geçen yıl dünya şiirini değerlendiren bir yabancı kurultay, Türk şiirine 3'üncü sırayı verdi.

Gerçekten bu üçüncülük yerimiz bir raslantı değildir. Son yıllarda Nobel ödülü alan ozanları bir düşünün. Bizim Dağlarca hangisinden geri kalır? Birakalım geri kalmasını Dağlarca'nın, ötekilerle kıyaslanınca Türk şiirinin gücü daha iyi çıkar ortaya.

Niçin Dağlarca'yı söylüyorum : Geçenlerde yabancı bir profesör, "Dağlarca Nobel'e aday olmalıdır" diye yazdığı için edebiyat çevremizde geniş yankılar yaptı. Oysa Profesörün de, edebiyat çevremizin de unuttuğu bir şey vardı: Türk devleti Nobel'in "kontenjanında" yoktu. Bizim Nobel ödülünü ummamız, kosmayacak ata oynamaya benzer. Değilse Nobel art düşünceden sıyrılarak verilebilseydi bir Neruda, bir Seferidis, Dağlarca'dan çok sonra gelirdi bu konuda.

Sorunuzun ikinci bölümüne de yanıtım şöyle olsun : Her zaman yazdım ve söyledim. Akademisi kurulmalıdır artık bu koskoca ulusun. Daha gereksiz nice işlere milyarlar yatan devlet, akademiyi unutmamalıdır. Ülkesinin yapısına elverişli ve Fransız akademisi örnek alınarak kurulmalı bu akademi.

Orada şiirimiz de yerini bulmalı. Bu basıboşlukta dünyada üçüncü olan şiirimiz, daha bilinçlenerek üst katlara rahatça çıkacaktır. Kültür Bakanlığı kurulduğu zaman bu umudumuz filizlenmişti. Sayın Halman'la yazışmalarımız da bu filizlenmeyi güçlendiriyordu. Bir sabah uyandık ki, güneş çoktan yuvarlanıp gitmiş "küh-i kaf"ın arkasına. TRT yarışmaları da öyle olmadı mı?

Dünyanın ileri bütün ülkelerinde sanatçı da, sanata emek veren yayın organları da, devletten destek görür. Kanada'da sanat dergileri ne ayrılan astronomik rakamları GÜNEY'de okuyup duruyoruz. Devlet el uzatmalıdır bu konuya. Dev kuruluşlarımız el uzatmalıdır bu konuya. Bu kadar Holding kurulur, hangisi sanata ait bir fon ayırır? Oysa bir ulus ulus yapan ögelerin başında sanayi ve para gelmez, sanat gelir. Eski Mısır'ın, eski Yunan'ın, Asya'nın, Mezopotamya Türklerinin bütçeleri değil ama, sanatlarını insanlık övünç konusu yapmıştır.

ERHAN TIĞLI

Son on yılda sanat evrenimizde, hele şiirde bir gelişmeden değil bir çelâmeden söz edilebilir ancak. Bir yanda körün değneğini belleği gibi hep aynı şeyleri yazanlar ve bunu bir ustalık, durulmuşluk sayanlar, bir yanda yapay biçim değişimleri, anlamsız soyut alıştırmalar yapıp bunu bir yenilikmiş gibi ortaya sürenler var.

Ama halka yönelmiş, halkla elele verilmiş sansız uyandıran şiirler yazılmış değil. Böyle şiirler yazanları dana altında buzağı arama işine terkederiyoruz hemen. Sayın eleştiricilerimiz şiirden saymıyorlar bu tür şiirleri, ama sorsan toplumduyum der. Adam eleştirmen değil çelâmen!.

Halkın dostları dergi adı olarak kaldı. Bir Yunus bir Karacaoğlan çıkmıyor artık. Hani nerde dizeleri halkın ağzında gezen, gönlünde esen yasayan ozanımız?..

Bırakın şunu bunu, okuması, aydın diyebileceğimiz kişiler bile okumuyor ozanlarımızı. Bunda suç sadece bu kişilerin kendilerinde değil, ona şiir diye sevisiz dizeler sunanlarda şiirden söğütanlarda, fotoromanda, televizyonda magazinde...

Hafif Türk müziğinde bile n'ye hep bir halk ozanı olan Aşık Veysel çıkıyor karşımıza da şu bizim anlı şanlı ozanlarımızın hiç esamesi okunmuyor?..

Bu yıl kitap yılıymış. Bu durumda nasıl gerçekleştirebiliriz kitap yılı?

Al sana bir çelişme daha!..

Ama bakın mizah sanatında ilerledik. Aziz Nesin'in birkaç oyunu birden oynuyor tiyatrolarda, birkaç eseri birden basılıyor yayınevlerinde. Havanda su döğüp herkesi kendimize güldürecek mize, gelin gülelim ağlanacak halimize, mizahçı olmaya çağırıyorum sanatçılarımızı. Ben mizaha yöneldim, hadi siz de gelin ardımdan!

Belki böylece halka yaklaşabilir, onunla aramızdaki köprüleri yeniden kurabiliriz. Halk mizahı sever. Sanatçı geçinimleri nasıl taşıyor bir görseniz...

HİKMET ALTINKAYNAK

Sanat evrenimizdeki gelişimleri anlamak için o yıllardaki kültür düzeyimizi anımsamakta yarar vardır. (Ve de siyasal yaşamımızı.) Daha sonra da, bu açıdan bakılarak, gelişimler ve yetersiz yönler ele alınmalıdır.

Yurdumuz kültürünün üç kümede toplanabiliriz : 1 — Batı kültürü, 2 — Yarife odal kültürü, 3 — Toplumcu kültür.

İlki, Tanzimattan bugüne değin, dünsel yaşamımızdan hiç mi hiç çıkaramadığımız bir boş ağırlıktır; içine girdikçe, içini yer kişinin. Buna sömürge kültürü de diyebiliriz. Atatürk : "Batı Uygarlığı" derken, hiçbir zaman bunları belirtmemiştir. O, Batıyı bir simge olarak almıştır; gelişen, gelişen ve her gün kendini aşan olarak. Kökü 10 yıl öncelere dayanan seks ya-

Desen : Atilla Özer

A L O

*Yokluğunda her yanımda üşüdüm
Gülüm seni uzun düşündüm
Yüreğimde sayısız iğne yaprak
Özlem sızısı can küpümü çatlatacak
İnsanlar renkli balon düşlerde
Kent kara bir kabartma pencerede
Uzak ışıklara bakışım ceylan
Kaç sigarayla yollar çizdim durmadan
Yaban eli değermiş gibi cline
Bir karanlık var horoz sesine*

Üner AYDINOĞLU

yınlarını değil... Romantik şiirleri... Kentsoylu özlem ve bunalmalarını... Eğlencele rini...

İkinci kültür birinciden de korkunçtur. Kürt Sait'in Risaleleri, medrese dersleri, Nurculuk, Süleymanlık...

Asıl üzerinde duracağımız ve yetersiz yönlerini ele alacağımız kültür üçüncüsüdür: Toplumcu kültür. 1961 Anayasası'nın getirdiği her türlü özgürlüklerden yararlanılarak hızla geliştirilmeye çalışılmıştır. Yurdumuza giremeyen pek çok yapıt kazanılmıştır. 1965 yılında roman, şiir ve öteki yazınsal türlerin bol okunuşu, yayımı duraksar. Bu yılda yerini birtakım öğretici yayımına bırakır. Bunlar yutulurcasına okunur, Okuma da biter ve yerini eyleme verir ki, 12 Mart gelip çatar.

Yeni anayasa ve kültürüyle edebiyatımız ne kazanmıştır ?

Yazarlarımız toplumcu gerçekçilikle doğmuş; iş içindeki, alışverişteki ütülen, sömürülen insanı, onun bilinçli, bilinçsiz tepkilerini deyimlemiş, insanın dünyayı değiştirme çabalarına öncülük etmiş, kitleyle yürümüşlerdir. Cinsel konuları büyük bir yüreklilik ve açıklıkla koyarak ayrı bir özgün soluk vermişlerdir edebiyatımıza.

Böylelikle roman ve öyküde bu yeni çizgi gelişmiş kalınlaşmıştır. Fakir Baykurt'tan Muzaffer Buyrukcı'ya değin. Ama seks konuları gerçekçiliği giderek toplumcu düşünüşü kısırlaştırma yoluna itilir olmuştur.

Ve şiirde ise bir Hasan Hüseyin doğmuştur. Sonra anlamcı, anlamsızın kavgası. Sonuç Atilla İlhan.

Tüm bu kültür ve bunun verileri doğaldır elbet. Ama hiçlenemez de. Önemlisi zaman sürecindeki durumudur. Bu da ileri olduğu söylenemez.

Rıza ZELYUT

Dilerim çiçeği açmasın. Gözüne yeşil değmesin. Gölge düşmesin üstüne. Çektiğim acılar bir kaya olup başına düşsün. Kara yere soksun onu. Çocuğunu bilerek öldürdü deyip beni buralara düşüren o gammazı..

Düşünün polis efendi, kişi, çocuğunu, kendisi bedeninden kopmuş bir parçayı kaldırıp yere atabilir mi? Bir görmeliydiniz polis efendi.. Böyle çocuk değil atılmak, hep sevilmek, öpülmek için yaratılmış derdiniz. Yeni palazlanan kuş gibiydi. Hep güler, küçük elleriyle bıyığını çekistirir dururdu. Elleri öyle küçüktü ki bir lokmada yiyebilirdim. Ağzımın yarısını zor dolduruyordu. Gözleri, mayı kavağının yaprağına benzerdi. İşitiliydi. Gözkapakları açıldığı zaman, iki yeşil böcek olup uçacaklar sanırdım. Anası elini sürmeye çekinirdi. Ya o öğrenirse öldüğünü ben ne yaparım? Ah ölüm.. Satın alınmıyor ki? Tek onun yerine ben öleydim. Düşünün polis efendi, bir eski şapka yüzünden öldü yavrum.

Peki, uzatmayacağım efendi. Ama dilerseniz baştan anlatayım olayı. Dinleyin de haksız bulursanız asın beni polis efendi.. Asın..

Biz Antepliyiz. Karnımın tam olarak doyduğunu hiç bilmem. Hep şunun bunun kapisında sürttüm. Ama kişiyeğül yeryüzünde aklıktan ölmüyor. Ben de ölmedim. Dedem Antep savunmasında gâvur kurşunuyla can vermiş. Bir süre sonra da babam, anamın başına dört gardaşı sarıp göçmüş gitmiş. En küçükleri bendim. Ötekiler sağa sola gittiler. Saçıldılar tohum gibi dört yana. Ben, anamın ölümünden sonra Veli Ağa'nın yanına vardım. Veli Ağa'yı tanırız. Antep'te tanımayan yoktur. Bütün köylüler bilir. Babası, Antep savaşı sırasında gâvurlarla birlik olup kurşun sıkmış bizlere. Ama şimdi her gittiği yerde baş üstü edilir.

Ağalara falan attığım yok polis efendi. Oğlumun nasıl öldüğünü anlatıyorum. Hem, ben kim, Veli Ağa kim? Biz, onun kapisında yalladığı itî bile olamayız. Diyeceğim şudur: Geçen yıl evlenip de iki başlı olunca adam kanca taktı. Kendin gibi karın da bize çalışacak, diye üsteliyordu. Halbuki yıllardır ona çalışmış, tek tohum bile koyamamıştım bir kıyıya.

Artık Ağlamak Yok...

Ne yatak, ne de başımı sokacak bir delik vardı. İt gibi, bulduğum köşeye kıvrılır yatardım. Ama evlenince iş değişiyor. Ev bark olmazsa el kızı beklemiyor kimsenin başını. Bu yüzden, bize çekip başka köye gitmek düştü. Bizim kadın uygun buldu söylediklerimi. Veli Ağa ise çok kızdı. O an, ırgatın yararına olan şeylerin ağaların zararına olduğunu anladım. Adam beni çağırıp demediğini komadı! "Ulan it soylu! Ulan yediği kapıya işeyen köpek. Demek, Veli Ağa sana ev bark sağlayamadı diye çekip gidersin ha? Karnın mı aç? Açıkta mısın? Bunca yıldır ekmeğimi yersin, fişki yiyesice. Şimdi de hiç sormadan yıkılır gidersin. Git. Sana engel olup da bir küçüklü yüzünden başımı sıkıntıya sokmam gereksiz olur. Bağım sızsın ama sakın bir daha buralara dönme. Mayın tarlasına düşmüş gibi parçalanırsın sonra."

Bizim ağa okumuştur. Öyle, ussu başımın bir karış üstünde gezendenler değildi. Dedikleri doğruymuş. Nereye gittiysek doğru düzgün bir ekmeç kapısı bulamadık. Bağimsızlık ilk sıralarda başımızı dönderdi. Sonra yavaş yavaş şunu sezdik: Bizim gibi yoksullara verilen bağimsızlık, istediğimiz yerde aklıktan ölebilmek bağimsızlığıymış. Kurtuluş için değil, yok oluş için. Hem Veli Ağa'nın verdiği bağimsızlık bizi koruyan bir şey olabilir mi? Ancak kendi gibi başka bir ağanın işine yarar.

Kısa keseceğim polis efendi. Tek siz kızmayın da ben hiç anlatmayayım. Peki, peki anlatayım.

Bu yaz kaçakçı İbo'nun yanında çalıştım. İbo da ünlüdür. Pek çok adamı vardır. Adamları çalışır, vurgunu o vurur. Gider karılarıyla yer bitirir Antep'te. Derler ki, bir gecede, bizlerin yaşamı boyunca göremeyeceği ölçüde para harcarmış. Herkes bilir İbo'yu. Sizler de tanırız. Nasıl? tanıyıyor musunuz? Vallahi inanmam.. Olur, olur. Kızmayın polis efendi!

Baktım olacak gibi değil. Sırda candarma kurşununa biz göğüs gereriz. Mayınlar bizi parçalar. Bir gecede, üç dört kişinin elsiz ayaksız kaldığı, parçalandığı olmuştur. Dayanamadım. İbo için candan olacağıma çeker Adana'ya giderdim. Hem pamuk mevsimi gel-

mişti. Bir hafta önceydi, arabalarla köye geldiler. Adana'ya işçi götürceklermiş. Bu işin ticaretini yapıyor bazıları. Ama orası bizi ilgilendirmez. Ben, sulugözü kadına; "Avrat," dedim, "Bu İbo'nun uğruna bir gün parçalanacağım. Ya da elim ayağım, bir havaya uçacak. Siz de açıkta kalacaksınız. Gel, biz de Adana'ya gidelim. Biraz çalışır, beş on kuruş biriktiririz. Kısa yine döneriz." Bizim hatun sözden çıkmaz. O lurladı dediklerimi. İki parça kabımızı, yatağımızı ve beşiği attık arabaya. Koca taşı tepeye dönmüştü. Çünkü, köyden otuz, kırk kişi daha vardı bizim gibi Adana yolcusu. Yola koyulup Antep'e geldik. Bizi bir alana boşalttılar. Araç geri gitti. Amanın polis efendi, orayı bir görmeliydiniz. Sanki bütün cibırları toplamışlar da bir ordu yapmışlar. Hepimiz birbirimizden beterdik. Hastalar, sakatlar, yaşlılar, çocuklar.. Antep'in dışında, yolun kıyısında bekleyorduk. Antep'in sıcaklığı da sıcaktır ha! Yakar, kömür eder insanı. Biz, o tozun toprağın içinde iki üç gün bekletiler. Kimin için, neden beklediğimizi bilmiyorduk. Taşı geliyor, bir bölük ırgat pınlı pırtırsını yükleyer, üstüne oturup türkü söyleyerek uzaklaşıyordu. Sıra bize dün sabah geldi. Bizim köylüler, neleri varsa bir arabaya yığıldılar. Bütün malımızı yanımızda taşıyorduk. Bir ara işçileri istif eden o kızıl yüzlü herif geldi yanımıza. "İnin aşağı ulan süprüntüler!" diye hırladı. "Arabaya dolmuş, tutmuşsunuz her yeri. Bunun adı kamyon, otel değil. Yatmak yok. Oturacaksınız." Aşağı indik.

Ne destanı polis efendi? Oğlumun ölümünü anlatıyorum. İsterseniz anlatmam, siz istiyorsunuz. Kısası bu anlattığımın. Daha kısası var: Susmak.. Olur, anlatayım..

Biz inince başkasının da ötesini berisini yüklediler arabaya. Dağ gibi oldu araç. Buna eşyalarımızı yüklediler, bizi otobüsle falan yollayacaklar sanırım, diye düşünüyordum ki o kızıl yüzlü herif bağırıyor. "Haydi binin arabaya. Gideceksiniz." Şaşıtm kaldım. Kiravatına bakıp, "Efendi," dedim. "Bunun neresine binilecek? Oturacak yer var mı hiç? Adam bir kızdı, bir kızı anlatamam. "Ulan eşkeç çoban. İş buldun da naz mı yapıyorsun? Gideceksen bin. Gitmeyeceksen yıkıl git burdan da bozgunculuk etme. Sonra, pamuğu eşyalarınız değil, siz toplayacaksınız. Bu işe yaramaz eski artıkları neden yanınızda taşıyorsunuz? Atın, daha iyi." Öteden, bizi dinleyen bir genç geldi. "Dokunma onlara baba," dedi. "Bu ara-

baya elli altmış kişinin nesi var, nesi yok yükledi. Bunu düşünbiliyor musun? Elli, altmış kişinin evi.. Nasıl ayrılımlar onlardan? Bütün malları bu."

Uzatmayalım, zor güç birdik arabaya. O et yüzlü adama, baba, diyen genç de karıştı aramıza. Doğru düzgün oturabilen yoktu. Hep birbirimizin üstündeydik. Ben arabanın kıyasına oturmış, bacağımı aşağı sarkıtmıştım. Bizim kadın sırtını dayadı bana. Çocuk elindeydi. Beşiği arabanın yanına sarmıştı. Araba gürtlüyle yürüdü. Bir ara yer bulmak için iki kişi dalaştı ama o genç bağırıp susturdu onları. "Efendiler, çok gereksiz yaptığımız bu iş. İkinciz de suçsuzsunuz. Çünkü, yer yok burda. Hayvan bile böyle yığılmaz bir arabaya. Sizler de tutmuş birbirinizle kavga ediyorsunuz. Halbuki, kavgayı, sizi böyle hayvanmışcasına bir arabaya dolduran kişilerle yapmalısınız. Yoksul, yoksulla kavga edip de ne kazanacak sonunda?" Hepimiz tiz pis olduk. Ne doğru şeydi dedikleri. "Bir birimizle bütünleşmedikçe sizi hep böyle ezer ve sömürürler, efendiler."

Hiç beklemediğimiz anda, kavgacıların biri gülmeye başladı: "Ne, ne? Biz miyiz efendiler? Biz efendiyiz ha?"

Genç, kaşlarını çatı. "Evet," diye bağırıyor. "Gerçek efendiler sizlersiniz. Kimseye zarar verdiğiniz yoktur. Şunun bunun namusuna göz dikmezsiniz. Hele hele, kimseyi sömürdüğünüz hiç görülmemiştir. Sizi Adana'nın ağalarına satacak olan bu kamyonların sahibi emek tüccarı babamın yanında sizler birer efendisiz. Artık, sizden alınan değerlerinizle sahip çıkmanızı bilin."

"Demek babanızı beğenmiyorsunuz," dedi bir kadın. "Beğenmem," dedi genç. "İnsana değer vermeyen kim olursa olsun beğenmem. Gerçi, beni bu görüşe ulaştıran eğitimi babam sağladı bana ama, harcadığı paraları sizlerin alın satımından elde edilmişti."

Bunun üzerine taşıttan, "Yaşa, varol!" sesleri yükseldi. Ama birden kendimi havada uçuyor buldum. Sonra bir sızı kapladı dört yanı. Toprağın üstünde olduğumu anladım. Kulduğuma, uğultular, haykırırlar doldu. Sıçradım kalktım. Sa-bacağım sızlıyordu. Kamyon, yolun kıyısında yan gelmiş yatıyordu. İçinde ne varsa bayır aşağı saçılmıştı. Ağlayanın, çirpınanın sayısı yoktu. Atıldım sağa sola, bizim hatunu buldum. Başını iki yana sallayarak ağlıyordu. Kaldırmaya çalıştım. Bir çığlık attı. Belim diyor, başka birşey demiyordu. Kafa

Sonu 16. sayfada

19 MAYIS MAĞAZALARI

Ankara'da İzmir Caddesinde
bir mağaza daha açtı.
YAKINDA İSTANBUL'da,
Şişli'de bekleyiniz.

Güney : 26

BAŞKENTLİ HANIMLAR
KUAFÖR
İSMAIL ve MUSTAFA
ÇALIŞKAN KARDEŞLERİ
TERCİH EDİYOR

Elbette bir sebebi vardır.
Bayındır Sokak No: 25/1 Tel: 17 85 41
Yenişehir — ANKARA

Güney : 27

Üç TRT Deneme Ödülü'nü birden kazanan
Yazar ve Ozan arkadaşımız
Mehmet SALİHOĞLU'nun
Beklenen yeni kitabı

ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCE

Uygarlık, Yobazlık ve Dil Üstüne
Deneme ve İncelemeler
Ord. Prof. Hıfzı Veldet
Velidedeoğlu'nun önsözü ile çıktı

TEKEL

**TÜRK VİSKİSİNİ
KIVANÇLA SUNAR**

ANKARA VİSKİSİ SİZE
BAŞKA BİR VİSKİYİ
ARATMIYACAKTIR

Güney : 28

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI A.Ş.

KURULUŞU: 1946

Sermaye ve ihtiyatları yekünü :
80.000.000. — lira

YURT İÇİNDE 172 ŞUBE
TASARRUF MEVDUATINDA HARBİYE VE
FENERBAHÇE'DE TAM KONFORLU APART-
MAN DAİRELERİ VE ZENGİN PARA
İKRAMİYELERİ

GARANTİ BANKASI

Güney : 29

damlıya
damlıya
gözü

Güney : 30

TÜRKİYE İŞ BANKASI

paranızın... intikalinizin emniyetidir

**OKUMAK
KİTAPLAR
ve
ÇAĞIMIZ**

3. sayfadan

değerde değildir. Eleştiri, karıştı, tepki, nesnel inceleme, şu yan, bu bölüm v.b. gibi güçlü ve gerekli görüş dereceleri ele alınca, "kötü"den, "sıfır"dan yararlanmak da olabilir. Olsa olsa, "okunacak"ları ("yakılacak"ları demiyorum...) seçmek, sıralamak zorunluluğu vardır denir. Bu, düşünülen, karşılaşılan her "durum" için söz konusudur ve elbet "seçmek", "yerrinde" olmak gereklidir.

KİTAP

Ansiklopedi'ler söylüyor : M. Ö. VII. yüzyıl "papyrus"larından, M. Ö. IV. yüzyıl parşömen"lerinden sonra M. S. XIII. yüzyılda "kâğıt" maddesinin, M.S. XIV. yüzyılda ilkel ve XV. yüzyılda da Gutenberg'le ilk baskı araçlarının bulunuşu ve teknik ilerlemelere varışı ile hem sürümlü, hem de sürekli baskı büyük bir güç kazanmıştır. Böyle bir gelişim, giderek "kitap sanayi"nin doğmasına neden olmuş ve insanlık tarihinde en önemli eikileyici rolü üstlenmiştir.

Yıllar, yüzyıllar, kitaplara kitaplar eklemiş, kitaplar da zamanla birbirini yeniliyerek kahıca büyük kültür aşamalarını yaratmıştır. Gerek ulusal, gerekse uluslararası kuruluşların ilk basamakları, hatta temel duvarları, "kitap" nitelik ve niceliğindeki anlamla ortaya çıkmış, değerlendirilmiştir. Bu nedenle diyebiliriz ki, nasıl "her insan bir insan"sa, iyi seçilmiş her kitap da bir dünyadır..

Gerçekten, iyi şeyler okumak, bir bakıma varolmak ve varlığını bulmaktır. Ruhsal bir kavrayışla, en iyi tapınmaktır okumaya düşkünlük.. Ortaçağ'ı "ortaçağ" yapan, bilime, bilgiye, okumaya ve olumlu kitaplara olan düşmanlıktır. Öte yandan, Ortaçağ karanlığını aydınlığa çıkaran da bilim, bilgi, okumak ve olumlu kitaplar değil midir?.

Yeni Yayınlar

**AYLIK FIKIR, SANAT ve
BİBLİYOGRAFYA DERGİSİ**

P. K. 60 Yenimahalle - ANKARA

ÇAĞIMIZIN KİTAPLARI

Bir başka denememde dediğim gibi (Yelken, Ocak 1966, "Çok Yapraklı Kitaplar"), çağımızın kitapları artık çoğunlukla el kitabı, cep kitabı biçimindedir. Çoğalışlar ve hızlı çağlar yapmıştır biraz da bunu. Sıkılıyorz şimdi geç kalmaklar ve geç öğrenmeklerden. Durmadan değişiyor ve yenileniyoruz. Kısa dinlenme zamanlarından, eğlence ya da geziere ayrılmış gün ve saatlerden de yararlanmak zorunda'yız okuyup bilmeye yetişmek için..

Üstelik, eleştirmeler, özetlemeler, örnekler yoluyla birçok kitabın yeri, değeri, önemi ve özelliği artık belirlenmiştir. Onlardan seçme ve azaltma yapmak çoğunlukla şart olmuştur. Yayınlanmış, çevrilmiş milyonlarca kitabı okumak kolay mı? Öyle ise onlardan kendimize gerekli olanlarını, beğenimize uygun ve yararlı bildiklerimizi nede önerebiliriz?

Eleştirmenliği kendimize iş edinmemişsek, örneğin "dotoralar için derinlemesine ve özel çalışmalar yapmıyorsak, önemli yazarların, ozanların da aslında birkaç yapıtına eğilmek çoğu zaman bizi doyurabilmektedir. Zaten daha çok türü, daha değişik açılardan görüp bilmeyen, inceleyip anlamayan başka yolu da kolayca bulunamamaktadır..

Kendimi inceliyorum da, çok yapraklı kitapları zorunlu olmadıkça okumaya kalkışmayışımı ya da ikinci kez baştan sonra inceleme yorgunluğuna katlanamayışımı, daha çok bir bilim adamı olmayışımı ve zamanı o denli bulamayışımı veriyorum.

Tarih kitapları, ansiklopediler, antolojiler, sözcükler, v.b. için durum başkadır. Onlar, gerektiğinde başvurma kitaplarıdır. B. Russell, "Denemeler"inin "tarih"le ilgili bir bölümünde şunları yazar : "Tarih okumak, herşeyden önce yaşamıma, görüşlerime yeni bir derinlik ve açıklık getirdi. Bu, insanın kendisini çevresiyle ilintisiz, yetkin bir varlık gibi görmekten çıkıp uçsuz bucaksız bir ırmağın sularında bir damla olduğunu anlamaları gibi bir şey. Yaşadığı süre boyunca yalnız kendi zamanının olaylarıyla ilgilenen bir adam dar görüşlüdür, anlayışı sınırlıdır, bu yüzden dilekleri, umutları da yücelemez. Aynı durum bir toplum için de söz

ARTIK AĞLAMAK YOK

14. sayfadan

ma bir ağırlık çöktü. Bağırdım ansızın : "Çocuk, çocuğumuz nerede ?"

Sağa sola koştum. Yoktu. Bir ara kulağıma çocuk ağıtı geldi. Sese yanaştım. Bir çalığın içinden geliyordu. Baktım bizzimki. Bezlerin içinde, sargısı bile bozulmamış biçimde ağlayıp duruyordu. Kapıp bağrıma bastım. Beni görünce sesini kesti. Demek bir şey yok, diye düşündüm. Ağlayan kadının yanına varıp, "Ağlama hatun. Çocuk çok iyi. Bir şey yok. Ağlamıyor bile." dedim. Gölmeye çalıştı. Bu sıra sağlamlar yaralıları topluyorlardı. Şükür, ölen yoktu. Bayır çıktığımızdan dolayı hızımız azdı. Yalnız kolu bacağı kırılan, kaşı kafası yarılan çoktu. Antep'ten çok uzaklaşmamıştık. Devrilen arabanın sürücüsü boş bir araba çevirip doldurdu yaralıları. Bizim kadın da aralarındaydı. Çocukla başbaşa kalmıştık. Ben de geri dönmek istedim ama bırakmadılar. Sürücü, "Bunların sargısını yaptırıp geri getireceğiz." dedi. "Sizler hemen gideceksiniz. Burda bekletmeyiz sizi. Şimdi araba yollarız.

Yaralıları gittikten az sonra kocaman bir araba geldi. Yüklerimizi attık içine. Doluştuk yeniden. Araba yürüdü. Ben yine ayaklarımı dışarı sarkıtmış, kucağımda çocuk oturdum. Yüreğimde gittikçe büyüyen bir sancı vardı. Kadını yaralı olarak el eline bırakmıştım. Ama benim gibi onu beş, yirmi kişinin yine olduğunu düşündükçe avunuyor, rahatlı

konusu olabilir.. Çağımızda öğrenim öyle karışık, öyle deli budaklı bir şey oldu ki tek kişinin geniş alanda bilgi sahibi olmasına artık imkânsız gözlerle bakılıyor. Bence bu çok acı bir yanılmadır.."

Az ve özlü yazılmış kitaplar (UNESCO, kitap niceliği için en az 48 sayfayı kabul etmiştir..) kim ne derse desin, bana daha kolay, daha sıcak ve sevimli, daha öncelikli geliyor. Bu yetmiyormuş gibi, o kitapların içindeki yazıların, ayrıca bölüm ve parçalarına ayrılmış olmasını da ararım ben çoğunlukla.. Çok kişiler, çok yerler, çok şeyler tanınmak; onların herbirinde, onlarla ve kendime göre en iyi amaçlara varmış olmak gibi bir mutlu bekleme çağları sanki içimde, varoluşum çabuklaşır..

yordum. Hem onunla birlikte gitsem ne yapabilirdim? Bizi hastanenin kapısından bile içeri sokmazlardı.

En iyisi çocuğa bakmak, diye düşünüp aldırılmamaya çalıştım. Sıcaktın buram buram terleyerek Gâvurdağı'nı tırmanmaya başladık. Yolcu otobüsleri gelip geçiyordu bizi. İçindekiler bize bakıp gülüyorlardı. Biz de onlara gülüyorduk. Ne durum da olduğumuzu anlayamıyorlar, yaşamak için nasıl uğraş tığımızı görmüyorlar da domates kasaları gibi üst üste yığılımıza gülüyorlardı. Canım iyice sıkıldı. Terledim. Bebek de terlemişti. Onu, arabanın kasasının dışına çıkarıyor, sallıyor hava almasını sağlıyordum. Gülyordu güzel güzel.

Gâvurdağı'nı bilirsiniz. Hep kıvrım kıvrım yol. Biz de döne döne yükseliyorduk. Çevremizi bodur çaldılar, meşeler, çalılar çamlar almaya başlamıştı. Sıcak azalacağına, gittikçe artıyordu. Şapkaları geri itmiş alnımızın terini siliyorduk. Bir dönemeci alıp sağdan sola geçmiştik ki nerden çıktığını anlayamadığım bir yel çarptı yüzüme. Şapkaımı aldı. Ben şapkayı kaptırılmamak için ellerimi başıma attım. Birden sağımın soldan çığlıklar yükseldi. "Şoför, dur! Çocuk düştü! Dur, dur!"

Dağca bir yığıyla ellerime baktım. Boştu. Araba durmadan atladım. Bu sıra, peşimdeki yolcu otobüsü de durmuş, yolcular dışarı dökülmüştü. A tıldım kaptım yavrumu. Ağzından, burnundan kan geliyordu. Yolcunun biri gelip aldı elimden. "Baş üstü düşmüş." dedi. "Yaşamaz bu çocuk." Yaşamadı yavrum. Bir, iki dakıka sonra söndü en son kımiltısı. Dağ başında küçük bir ölüyle yanayalnız kalmıştım.

İşte böyle polis efendi... Anlattım her şeyi size. Çocuğunu yere attı, diyen kara dinli yalan demiş. Şimdi siz karar verin. Nasıl atabilirim çocuğumu? Hem, ben sizi değil, anasını düşünüyorum. Nasıl derim ona şapka yüzünden çocuğun ölümüne sebep olduğumu ?

**Yeni Kastamonu
SANAT Dergisi
Yıllık Abone : 10 TL.
Siyami Özel
P. K. 29 Kastamonu**

güney güney güney güney güney gün